

Ала-Тоодо Ак калпак күнү **haber** 5

AK KALPAK GÜNÜ COŞKUYLA KUTLANDI

Бишкектеги борбордук Ала-Тоо аянтында 5-март күнү ак калпак күнү жыдагыдан өзгөчө чоң салтанат менен белгиленди. "Кыргызстан кыялы" коомдук фонду, "Лидер" жаштар клубу жана Ак Шумкар Кут" коомдук жаштар бирикмеси тарабынан уюштурулган чакан концерт чоң аниш-лаг менен өттү.

Her yıl geleneksel olarak kutlanan Ak kalpak Günü önceki yıllardan farklı olarak büyük bir törenle Alatau Meydanı'nda 5 Mart 2014 Çarşamba günü kutlandı. Kırgızistan Kıyalı Kamu Fonu, Lider Gençlik Kulübü ve Ak Şumkar Kut Kamu Gençlik Birliği tarafından düzenlenen konser katılımcılara büyük ilgi gördü

Manas

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrenci Uygulama Gazetesi
Ocak /Январь 2013 • Жыл/Үйл: 10 • Сан/Сайы: 40 • www.mediamanas.com

Манаста "Global understanding" программасы иштеп баштады

KIRGIZISTAN-TÜRKIYE MANAS ÜNİVERSİTESİNDE İLK KEZ "GLOBAL UNDERSTANDING" SERTİFİKA PROGRAMI

6

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

"Манаста" 8-март кандай белгиленди?

haber

KIRGIZ TAYGANI 8

КЫЛЫМ КАРЫТКАН КЫРГЫЗ ТАЙГАНЫ

haber

Балдар адабиятынын аянычтуу абалы 14

Çocuklar Kaybolan Masallarını Arıyor

Бүгүнкү күндө балдарды компьютер, телефон оюндарына азгырылып, китеп окубайт деп күнөөлөй беребиз. Бирок, алар окуй турган китептер барбы, китеп окуу маданиятын калыптандырууга жасалган аракеттер жүргүзүлүп келеби, деген суроолорго жооп издөөдө негиз бар.

Günümüzde çocukları bilgisayar ve telefon oyunlarına olan ilgisinden yakınıp, kitap okumuyor diye suçluyoruz. Ancak okuyacak kitaplar var mı, kitap okuma alışkanlığını oturtmak için neler yapılıyor gibi sorulara cevap aramaya çalıştık.

КЫРГЫЗ ТАЙГАНЫ ТОО-ТАШТА ЫЛАДЫГЫ, ЧАПЧАҢДЫГЫ, ШАМДАГАЙЛЫГЫ, ЧЫДАМКАЙЛЫГЫ, ЭР ЖҮРӨК КӨК ЖАЛДЫГЫ МЕНЕН КЕСКИН АЙЫРМАЛАНЫП КЕЛГЕН. ТАЙГАН ЫСЫК-СУУККА ЧЫДАМДУУ УНИКАЛДУУ ЖАНДЫК.

Kırgız tayganı dağlarda olsun hızı, çevikliği, çabuklukluğu, güçlülüğü, dayanıklılığı, cesaretliliği ile diğerlerinden oldukça farklıdır. Taygan soğukta ve sıcakta dayanıklıdır. Soğuğa boyun eğmeyen eşsiz bir hayvan.

haber

Социалдык тармактарга ким каршы, ким макул? 13

Dünya'yi Sosyal Ağlar

Кылымга аты дал келген кызыктуу оюн САРМЕРДЕН

Кыргыз-Түрк "Манас университетинде 5-мартта экинчи ирет Сармерден мелдеші өткөрүлдү. Мелдешке университеттин бардык факультеттеринен студенттер катышышты.

Ömer Küfrevi

Студенттер манас айтуу, макал-лакап, жаңылмач айтуу, комуз чертүү, ырдоо жана бийлөө боюнча күч сынашты. Катмышуучуларга консерватория факультетинин актердук чеберчилик бөлүмүнүн башчысы Аман Джапаров, Адабият факультетинин ага окутуучусу Мухиттин Гүмүш, инсандык өнүгүү жана кеңешүү борборунун мүдүрү Назира Исаева, Коммуникация факультетинин ага окутуучусу Гүлзада Станалиева сарсеп салышты.

Иш-чараны адабият факультетинин түркология бөлүмүнүн экинчи курсунун студенти Бактыгүл Сексенбекова уюштурган. "Биздин максатыбыз биринчиден башка улуттардын өкүлдөрүн кыргыз маданиятына кызыктыруу, экинчиден таланттуу бирок өзүнүн талантын элге көрсөтө албай жүргөн курдаштарыбызга өнөрүн көрсөтүүгө

шарт түзүп берүү. Сармерденде кыздар балдар мелдешет эмеспи, бирок биздин максат мелдешүү эмес элге өнөр тартуулоо" - деп билдирди Бактыгүл.

Инсанды өнүктүрүү жана кеңеш берүү бөлүмүнүн мүдүрү Назира Исаева: "Башында көшөгө ачыла электе андай деле эч нерсе күткөн эмесмин, көшөгө ачылганда өзүмдү КТРКнын студиясында отургандай эле элестетип кеттим. Катмышуучулар элге таанымал, сахнада жүргөн профессионалдуу ырчылардай эле көрүндү. Сахнанын жасалгалоосу, балдар кыздардын костюмдары аябай жакты. Университеттибиздин өнөрлүү студенттерин башын бириктирген программа болуптур. Балдар бир гана сабак менен алек болбостон илгертеден келе жаткан салтты улап, өздөрүн инсандык жактан өнүктүрүүгө салым кошкон кече болду" - деди.

КТМУ'де Sarmerden Kız Erkek Oyunu Düzenlendi

Касиет Джолдошбекова
Kasiet Dcoldoşbekova

КТМУ'де 5 Mart 2014 tarihinde kız erkek oyunu Sarmerden yarışması düzenlendi. Yarışmaya üniversitenin bütün fakültelerinden öğrenciler katıldı. Öğrencilerin dil kullanımı, atasözleri ve Manas söyleme, komuz çalma, dans etme ve şarkı söyleme ölçütleri üzerinden kendilerini gösterdi. Konservatuar Yüksek Okulu Sahne Sanatları Bölüm Başkanı Aman Dcparov, Öğrenci Gelişim ve Danışma Merkezi Müdürü Nazira İsaeva, Öğrenci Evleri Müdürü Öğr. Gör. Muhittin Gümüş, Yabancı Diller Yüksek Okulu Öğr. Gör. Gülzada Stanalievadan oluşan jüri üyeleri yarışmaya katılan öğrencilerin yeteneklerini değerlendirdi.

Edebiyat Fakültesi'nin Türkoloji Bölümü'nün ikinci sınıf öğrencisi Sar-

merden oyununun organizatörü Baktıgül Seksenbekova, bu yarışmanın amacının uluslararası üniversite olduğu için Kırgız gelenek ve göreneklerini diğer ülkelerden gelen öğrencilere tanıtmak olduğunu söyledi. "Biz bu tür organizasyonları yaptıktan sonra Kırgızların çok güzel gelenekleri varmış, biz de kendi göreneklerimizimizi tanıtmak için böyle yarışma düzenleyelim diyenler arttı. Yarışmaya katılanlar sadece Konservatuar Yüksek Okulu'ndan değil diğer fakültelerden de öğrenciler var. Arkadaşlarımıza kendi yeteneklerini göstermeye imkan sağlamak istedik" dedi.

Öğrenci Gelişim ve Danışma Merkezi Müdürü Nazira İsaeva: "Öğrenciler bu tür yarışmaların yardımıyla kendilerini geliştirebilirler. Bizim gibi uzmanlar tara-

findan eleştirilmek ya da övülmek onlar için yararlıdır. Jüri olacağımı oraya gittiğimde öğrendim. Perde açıldıktan sonra kendimi KTRK'nın stüdyosunda oturmuş gibi hissettim. Sanki çoktan beri sahnede olan profesyoneller tarafından hazırlanmış bir programdı. Sahnenin süslenmesi, öğrencilerin elbiseleri her şey hoşuma gitti. Öğrenciler sadece dersler ile meşgul olmadan, ders dışında kendilerini geliştirebilirler. Öğretmenler de katılsa çok iyi olurdu, belki halkla ilişkileri ve reklam yeterli olmadı. Kendimi çok mutlu hissettim, vaktimi boşuna harcamadım. Bizim sevgili öğrencilerimizin üstün yeteneklerini görmek beni çok mutlu etti" dedi.

"Манас" университеті өтө тез темп менен өнүгүүдө"

Кыргыз-Түрк "Манас" университетинде 2014-жылдын 8-февралында Академиктердин бириккен жалпы чогулушу өттү. Чогулуштун жүрүшүндө Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин ректору проф.док. Себахатдин Балжы: "Илимий публикациялар, изилдөөлөр жана долбоорлор университеттин өнүгүүсүндө, билим сапатында, эл аралык деңгээлдеги бир университет болушуна жана дегеле студенттердин өзүлөрүн өнүктүрүүсүнө чоң салым кошот. Кыргызстандын алкагында илимий публикациялар жаатында акыркы үч жылдын ичинде өтө тез темпте өнүгүүнү көрсөткөн биздин университет", деп баса белгиледи. Белгилей кетсек, 2005-2006-2007-2008-жылдарда университеттин бир гана публикациясы болгон. 2009-жылы болсо эки публикациясы.

Университеттин проректору проф.док. Асылбек Кулумурзаев акыркы үч жылдын ичинде университетте бир топ ийгиликтер жаралып жаткандыгын баса белгиледи. Академиктердин жана студенттердин жетишкендиктерин, көйгөйлөрүн да изилдеп, бардыгыбыз чогу аларды анализдеп, чечүүнүн жолдорун колго алдык. Бул жолку чогулушубузда да маанилүү көйгөйлөрүбүздү аныктап, университет ушул эле темп менен өнүгүшү үчүн болгон аракеттерди жасообуз зарыл деди проректор.

Чогулуштун жүрүшүндө бардык катмышуучулар өзүлөрүнүн ой-пикирлерин, сунуштарын жана каалоо-тилектерин билдиришти. Ректор жана проректор жалпы жамаатка өз ыраазычылыктарын билдирүү менен мындан кийинки иштерине да албан-албан ийгиликтерди каалашты.

İİBF Kasım Tınstanov konferans salonunda 28 Şubat 2014 tarihinde 2013-2014 eğitim-öğretim yılı güz yanyıl sonu birleşik akademik genel kurul toplantısı yapıldı.

Toplantıda Kırgızistan-Türkiye "Manas" üniversitesi rektörü Prof. Dr. Sebahattin Balcı kendi konuşmasında "Bilimsel yayın, araştırma ve projelerin üniversitelerin büyümesinde, eğitim kalitesinde, uluslararasılaşmasında ve öğrencilerin kendini geliştirmelerinde büyük etkisi vardır. Bilimsel yayımlar bazında Kırgızistan geneline baktığımızda ise son üç yılda en büyük yükselişi gösteren Kırgızistan Türkiye "Manas" Üniversitesidir" şeklinde konuştu. Belirtirsek, 2005-2006-2007-2008 yıllarında üniversitenin birer tane 2009 yılında ise sadece 2 tane yayını bulunmaktaydı.

Üniversitenin Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek Kulmırzayev ise özel-

likle son 3 yıl içerisinde üniversitenin bütün alanlarında gözle görülür bir büyükleme olduğunu belirtti. "Akademisyenlerimizin, öğrencilerimizin başarılarını durumlarını karşılaştıkları sorunları ve diğer konuları ayrıntılı şekilde incelemesini ve değerlendirmesini yaptık. Bu toplantı da yine genel bir değerlendirme yaparak sorunlarımızı ortaya koyup Üniversitemizin aynı hızda aynı tempoda hiç durmadan ilerlemesi için gerekli konuların ele alıp üniversitemizi uluslararası bir marka haline getirmemiz lazım" dedi Kulmırzayev.

Toplantıya katılanların hepsi kendi fikirlerini, önerilerini ve dileklerini belirttiler. Rektör ve rektör vekili ise meslektaşlarının hepsine teşekkürlerini söyleyip, bundan sonraki işlerine başarılar diledi.

"Manas" üniversitesi hızla gelişmekte"

• **КТМУ Adına Sahipleri**
Rektör Prof. Dr. Sebahattin Balcı,
Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek
Kulmırzayev

• **Genel Yayın Yönetmeni**
Prof. Dr. Mehmet Küçük Kurt

• **Yayın Koordinatörü**
Dr. Ömer Çakın

• **Yayın Danışmanları**
Doç. Dr. Ercan Oktay

Öğr. Gör. Dr. Bakıt Orunbekov
Dr. Erdoğan Akman

• **Şef Editör**
Ernist Kubatov

• **Editörler**

Ömer Küfrevi, Farida Seytaliyeva

• **Sayfa Tasarımı**

Aycamal Borisova

Bakay Abdimalipov

• **Yazışma Bilgileri**

КТМУ İletişim Fakültesi

Cal Yerleşkesi, Bişkek

• Tel +996(312)492756/1156

• editor@mediamanas.com

Yerel Süreli Yayın №1389

"MMK колдоо борбору"

Fonu Matbaası'nda 2000 nüsha

basılmıştır. Şipariş № 2972

КТМУнун жаш киночулары иш тажрыйбасынан Кельн шаарында өтүштү Genç Sinema Yönetmenlerinin İş Tecrübelerinin İlk Örnekleri

Коммуникация факультетинде 27-февраль күнү Германиянын Кельн шаарында иш тажрыйбасынан өтүп келген тогуз студенттин ошол жакта тарткан тасмаларын көрсөтүү иш-чарасы болуп өттү."

İletişim Fakültesi ile Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD) ile KTMÜ arasındaki tecrübe paylaşımı kapsamında yapılan anlaşmayla Köln (Almanya) şehrinde staj yapmak için giden Radyo, TV ve Sinema Bölümü'nün 9 öğrencisi, çalışmalarının ilk örneklerini 27 Şubat 2014 tarihinde sergiledi.

Темирхан Жолонбеков
Temirhan Colonbekov

Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD) ile KTMÜ arasındaki tecrübe paylaşımı anlaşmasının kapsamında 2013 yılının Eylül ayında Almanya'nın Köln şehrinde staj yapmak için giden Radyo, TV ve Sinema Bölümünün 9 öğrencisi seçildi. 12 günlük staj içerisinde çeşitli konularda 1 kısa metrajlı ve 3 belgesel olarak toplam 4 film çekerek belgesel ve kısa metrajlı filmlerini sergiledi.

Programda konuşmasını yapan Radyo, TV ve Sinema Bölüm Başkanı Doç. M. MAMBETAKUNOV; Almanya'da staj yapmaya hak kazananlar 2-3-4. sınıf öğrencileri yer aldığını ve onlar çeşitli kriterlerin doğrultusunda seçtiklerini bildirecek bugün gösterilen çalışmaların arasından da en iyisini

seçeceklerini söyledi. Staj günlerinin başarılı ve ilginç anılarla geçtiğini söyleyerek, stajdan önce yabancı bir ülkede 10 gün içinde nasıl film çekilir diye endişelendiklerini de belirtti.

İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜKKURT bundan sonra da tecrübe paylaşımı programlarını devam ettirerek, öğrencilerimize kendilerini geliştirmeleri açısından bu tür çalışmaların hızlandırılacağını belirtti.

Programda staja giden öğrenciler Almanya'da yaşayan Kırgızların ve Türklerin hayatlarını konu alan belgesel ve kısa metrajlı film hakkında bilgi vererek ilginç anılarını paylaştı.

Ömer Küfrevi

Германиянын академиялык алмашуу кызматы (DAAD) менен КТМУнун ортосунда түзүлгөн тажрыйба алмашуу келишиминин алкагында 2013-жылдын сентябрь айында Коммуникация факультетинин Радио, телевидение жана кино бөлүмүнүн студенттери практикаларын Германиянын Кельн шаарында өтөшкөн. Практиканын алкагында студенттер ар түрдүү темалардагы 4 тасма тартууга жетишишкен. Германия студенттерди жетектеп барган окутуучу Стамбулбек Мамбеталиев: "Германияда жайкы өндүрүштүк практикалык иш ийгиликтүү жана кызыктуу окуяларга бай болду. Алгач 10 күндүн ичинде чоочун жерде кантип тасма тарта алабыз деген күмөн ойлорубуз болгон. Бирок, кыска убакытта мыкты тасмаларды жаратканга жетиш-

тик" - деп ой бөлүштү.

Тасмалардын бири кыска метраждуу, үчөө даректүү тасма. Даректүү тасмалардын бири ал жакта жашап жаткан кыргыздар жөнүндө, дагы бири Германиядагы түрктөрдүн жашоосу тууралуу тартылган. Тасмалар: «Менин атым Кельн», реж. Ш.Раев. «Жүрөгүмдүн мекени» реж. К. Баймамаг кызы жана А. Дүйшеева. «Эсимде» реж. М.Жолдошбай уулу. «Ачкыч» реж. И.Кубанычбек уулу.

Коммуникация факультетинин деканы Mehmet Küçükurt мындан ары да тажрыйба алмашуу программасы боюнча студенттерге колдон келген мүмкүнчүлүктөрдү түзүп бергенге аракет кылабыз деген оюн билдирди.

Ömer Küfrevi

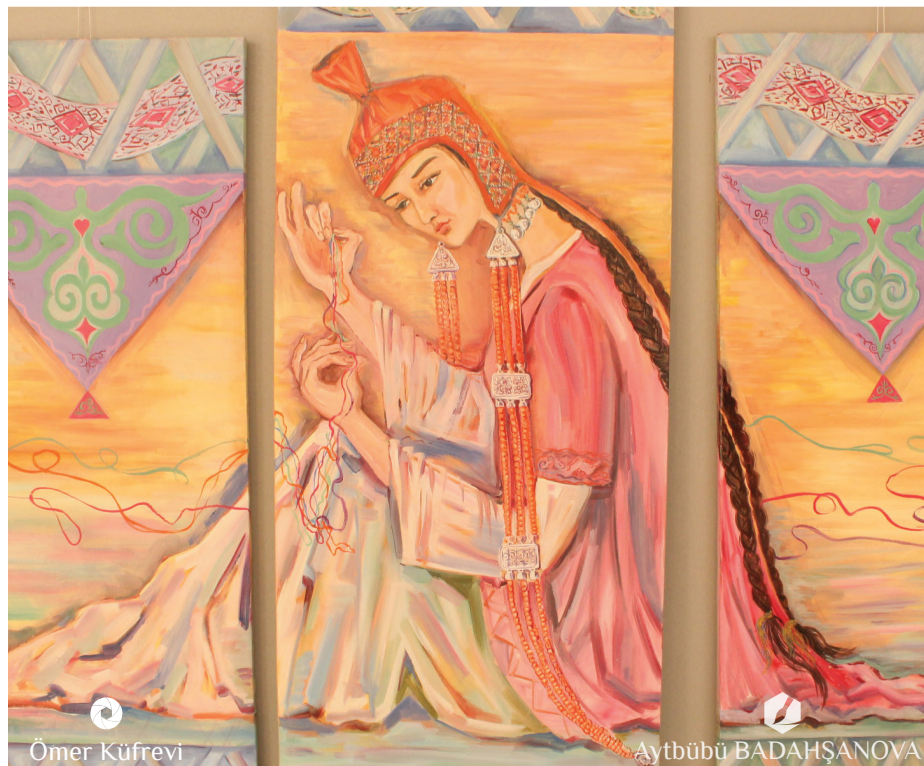
“Манаста” 8-март кандай белгиленди?

Университетибизде эл аралык айымдар күнүнө карата 7-мартта Касым Тыныстанов азем залында консерватория жогорку мектебинин мугалимдери жана студенттери тарабынан даярдалган программа көпчүлүктүн купулуна толду.

Кеченин ачылышында жашообуздун тиреги болгон энелерге арналган ыр окуу менен жалпы аялзатын 8-Март майрамын куттуктаган университеттибиздин ректору проф.док. Себахаттин Балжы: “Энелерибиздин, жубайларыбыздын, келиндерибиздин, тарыхтан бүгүнгө чейинки жашоодо ар дайым бир орду болот. Алардын бизге кылган жакшылыктары үчүн энелерибизге сый-урматыбызды жана сүйүүбүздү ар убак арнашыбыз керек,” - деп айтып өттү.

Университетибиздин проректору проф.докт. Асылбек Кулмырзаев: “Энелерибиздин барктоо үчүн бир күндү күтпөстөн, жашообузда ар дайым аларды бактылуу кылууга аракет кылышыбыз керек. Бул өзгөчө күндө бүтүн дүйнөдөгү аялзатын куттуктап, урматтуу апаларыбызга бакыт жана бейпиичилик каалайм,” - деп өз тилектерин билдирди.

Андан соң аялзат күнүнө атайын даярдалган концерт өткөрүлүп күүлөр чертилди, ырлар окуду.

Ömer Küfrevi

Ayrbübu BADAŞANOVA

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

KTMÜ'de 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla 7 Mart 2014 tarihinden Kasım Tınıstanov Salonu'nda bir kutlama programı düzenlendi.

Üniversitemiz Konservatuar'ı sanatçıları ve öğrencileri tarafından hazırlanan programa KTMÜ Rektörü Prof. Dr. Sebahattin Balcı, Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek Kulmırzayev ve üniversitemizin mensubu bayanlar katıldı.

Programın açılışını hayatımızda büyük yer tutan annelerimize yönelik şiir okuyarak başlayan KTMÜ Rektörü Prof. Dr. Sebahattin Balcı annelerimiz, kadınlarımız, gelinlerimiz tarihten bu yana hayatın içerisinde her zaman önemli bir yerleri olduğunu, yaptıkları büyük fedakarlıklarla annelerimizi, kadınlarımızı iyi anlamamız ve onlara olan saygımızı ve sevgimizi bir an bile eksik etmememiz gerektiğini söyledi. KTMÜ Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek Kulmırzayev ise: “Annelerimiz ve kadınlarımızın değerinin büyük olduğunu vurgulayarak sevgimizi saygımızı bir güne sığdırmayıp zamanın her anında onlara göstermemiz ve hissettirmemiz gerektiğini söyledi. Bu özel günde ata yurdumuzdan tüm dünya kadınlar gününü kutlar değerli annelerimize, kadınlarımıza mutluluk ve huzur diliyorum” dedi. Konuşmalardan sonra Konservatuar sanatçıları ve öğrencileri tarafından 08 Mart Kadınlar Günü'ne özel olarak birbirinden güzel ve anlamlı parçalar, müzik dinletisi ve şiirler seslendirildi.

Ömer Küfrevi

Manaspress

Азербайжан эл жазуучусу Анар Рзаевдин чыгармачылык жолугушуу-кечеси өткөрүлдү

Ишчара А.Малдыбаев атындагы Улуттук опера жана балет театрында 4-мартта өткөрүлдү. Кечеге Кыргызстандын жана Азербайжандан белгилүү акын-жазуучулар, эки өлкөнүн маданиятына эмгек сиңирген ишмерлер, ырчылар, Азербайжан Республикасынын жана Түркия Республикасынын Кыргызстандагы Элчилигинин, Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин жана массалык маалымат каражаттарынын өкүлдөрү катышышты.

Анар Расул оғлы Рзаев 1938-жылы Бакуда акындардын үй-бүлөсүндө төрөлгөн. Атасы Расул Рза, апасы Нияр Рафиевди Азербайжанда белгилүү акындар болгон. Анар ар тараптуу таланттуу адам. Бала кезинде музыкалык мектепте окуп, жогорку окуу жайдын филология факультетин

бүткөн соң, Москвадагы сценаристтердин жогорку курсун аяктаган. Анын чыгармалары боюнча «Күнүтө түнкү он бирде», «Дагы бир күн өттү», «Тахмина» жана башка фильмдер тартылган. Анар Рзаев көп жыл залкар жазуучубуз Чыңгыз Айтматов башкарган түрк тилдүү мамлекеттердин жазуучулар Союзунун алгачкы жетекчиси.

Маданий иш-чара КРнын Маданият, маалымат жана туризм министрлигинин, Азербайжан Республикасынын Кыргызстандагы Элчилигинин жана Түрксөй уюмунун колдоосу менен уюштурулган. Соңунда чыгармачылык кеченин алкагында эки өлкөнүн маданиятына эмгек сиңирген ишмерлеринен концерт тартууланды.

Azerbaycanlı Ünlü Yazar Anar Rızayev Kırgızistan'da

Kırgızistan Kültür Enformasyon ve Turizm Bakanlığı ile Azerbaycan Büyükelçiliği'nin (Bişkek) ortaklaşa düzenledikleri "Azerbaycanlı Ünlü Yazar Anar Rızayev ile Buluşma" etkinliği 04 Mart 2014 tarihinde Bişkek Tiyatro Opera Bale Salonu'nda gerçekleşti. Büyük ilgi ve beğeni toplayan "Azerbaycanlı Ünlü Yazar Anar Rızayev ile Buluşma" etkinliğine Kırgızistan'ın devlet yöneticileri, halk sanatçıları, yazarları, şairleri, halkı, T.C. Büyük Elçiliği, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi öğretim elemanları, öğrencileri ve basın mensuplarının katıldı.

Anar Rızayev 14 Mart 1938, Bakü'de doğdu. Azerbaycanlı yazar, oyun yazarı ve film yönetmeni. Anar Rızayev emektar sanat adamı, Devlet Mükafatı ile onurlandırılmıştır. İlk defa 1960 yılında "Bayram Hesretinde" ve "Geçen İlin Son Gecesi" hikâyelerini yazarak

mensur eserlere imzasını atmıştır. Eserleri yirmiden fazla dile tercüme edilmiş, Sosyalist ülkelerde, ABD'de, Kanada'da, Japonya'da, Hindistan'da, Fransa'da, İran'da, Türkiye'de, Arap ülkelerinde, Finlandiya'da, vs. ülkelerde yayınlanmıştır. Piyesleri; Özbekistan'da, Ermenistan'da, Tataristan'da sahnelenmiş, "Qaravelli" piyesi, "Men, Sen, O ve Telefon", "Geçen Yılın Son Gecesi" televizyon oyunları Moskova'da gösterilmiştir. "Adamın Adamı", "Dante'nin Yübeleyi", "Gürcü Familiası", "Ağ Liman", "Macal", "Seherin Yay Günleri", "Beşmertebeli Evin Altıncı Mertebesi" -Bütün bu eserlerde XX. yüzyılın sonunun "hakikat makamları" bediîfelsefi tahlilin temelini yerleştirilmiş, o yılların durgun ve pasif yönetimine Anarın itirazları aksettirilmiştir.

Студенттик кеңеш жарым жылда эмне жасады?

KTMÜ ÖĞRENCİ KONSEYİ GÜZ DÖNEMİ BAŞARIYLA TAMAMLADI

Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин 2013-2014 окуу жылдарына шайланган Студенттик кеңеши окуу жылдын биринчи жарым жылдыгында көптөгөн ири иш-чараларды уюштурганга жетишкен. Жалпысынан жарым жыл ичинде клубдар жана комитеттер тарабынан 105 арыз кабыл алынып, алардын бардыгы иш жүзүнө ашырылган. Студенттик кеңештин колдоосу менен ар кандай максаттардагы жана тармактардагы бир топ иштер жасалган. Алардын бир канчасын атап өтө турган болсок:

Алгач эле 28-ноябрда студенттер күнүнө карап «Мен студентмин» аттуу оюн-зоок программасы өткөрүлүп, 350 ашык студент катышкан.

«Ак Ният» кайрымдуулук клубу менен биргеликте «Биз жардам бере алабыз» аттуу даярдоо курсунун студенти Лира Жанышовага жардам берүү максатында кайрымдуулук акциясы өткөрүлүп, анын алкагында марафон жана концерти уюштурууду. Чогулган 70000 сом Лиранын үй-бүлөсүнө жардам катары берилди.

Маданият комитети менен 28-декабрда «THE GREAT GATSBY» деген аталышта маданий кече өткөрүлдү. Программанын алкагында чогулган акча каражаты Студенттик кеңештин өздүк алгачкы бюджетин калыптандырууга мүмкүнчүлүк түзгөн.

Университеттеги 28 клубду жаныдан каттоодон өткөрүп, 4 иштебеген клуб

ишмердүүлүгүнөн ажыратылды. Жигердүү иштеп жаткан клубдар менен биргеликте аркы тармактарда 27 семинар өткөрүлгөн.

Андан соң Студенттик кеңеш эмблемасын өзгөртүү максатында конкурс жарыялады. Конкурсун жыйынтыгында Көркөм өнөр факультетинин студенти Бакай Абдимиталиповдун иши жактырылып, Студенттик кеңеш жаңы эмблемасын кабыл алды.

Азыркы учурда Студенттик кеңештин «facebook» тармагындагы баракчасы жигердүү иштей баштады. Бул баракча аркылуу жасаган иштерибиз тууралуу маалымат берүү менен бирге коомчулуктан келген сунуш-пикирлерди да ала алабыз.

Кыска мөөнөттүн ичинде университеттер аралык «Билман Ордо» интеллектуалдык оюну университетибизде 3 жолу өткөрүлдү.

KTMÜ Öğrenci Konseyi 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde birçok etkinliği başarıyla gerçekleştirdi. Ayrıca KTMÜ öğrenci Konseyi kulüplerden gelen istek ve temennileri de yerine getirdi. Öğrenci Konseyi üniversite içinde faklı amaç ve alanda etkinlikler gerçekleştirdi.

4. Öğrenci Konseyi tarafından tüm öğrenci kulüpleri teker teker incelendi. Çalışmayan öğrenci kulüpleri kapatıldı. Aktif olan öğrenci kulüplerine teşvik amacıyla yardımlar yapıldı.

5. 2014 yılı ile beraber, Konsey kendi logosunu yenilemek üzere yarışma düzenledi. Yarışmayı GS Fakültesi öğrencisi Bakay Abdimalipov'un çalışması kazandı. Bu çalışma Öğrenci Konseyi'nin yeni logosu olarak kabul edildikten sonra kullanılmaya başlandı.

6. Yeni döneme yeni hedeflerle girmeye hazırlanan üniversitemizin Öğrenci Konseyi, kulüp ve konsey kabinlerinin tadilat işlerini yaptı. Tadilat çalışmalarını Öğrenci Konseyi Başkan ve yöneticileri ile gönüllü öğrenciler gerçekleştirdi.

7. Öğrenci Konseyinin bütün faaliyetleri öğrencilerimiz tarafından sıklıkla kullanılan Facebook'ta KTMÜ Öğrenci Konseyi Başkanlığı adlı sayfasında yayınlanmaktadır. Bu internet sayfasının amacı bütün üniversite öğrencilerini bu çatı altında toplamak, öğrencilerle iletişim içinde olarak onlardan gelebilecek istek ve talepleri anında değerlendirmek.

8. Üniversiteler arası «AKIL TAYMAŞI» adındaki zeka oyunu üniversitemizde Öğrenci Konseyi'nin önderliğinde 3 defa gerçekleştirildi.

1. Öğrenciler günü mü-nasebeti ile 28 Kasım'da öğrencilerimizi sınav streslerinden bir nebze kurtarmak amacıyla «BEN ÖĞRENCİYİM» adlı eğlence programı düzenlendi. Bu program 350 civarında öğrencinin katılımıyla gerçekleşti.

2. Aralık ayında Öğrenci Konseyi Ak Niyet Kulübü ile birlikte Kanser hastası öğrencimiz Lira'ya yardım faaliyeti kapsamında bir program gerçekleştirdi. Programdan elde edilen 70000 som gelir Lira'nın tedavisi için ailesine teslim edildi.

3. 28 Aralık'ta Öğrenci Konseyi ve Kültür Komitesi tarafından «THE GREAT GATSBY» adı altında yılbaşı kutlama gecesi gerçekleştirildi. Bu programdan elde edilen gelir ile Öğrenci Konseyi bütçesine kaynak sağlandı.

Ак калпак күнү өзгөчө белгиленди

Мээрим Карыпбекова, Токтобек Асаналиев, Курал Чокоев баштаган эстрада жылдыздары, “Кара жорго”, “Санжыра” жана “Миң кыял” элдик бий топтору концертке келген көрүүчүлөрдүн жарпын жазышты. Чоң аянтка чебер бийчилер жана концертти көргөнү келген эл Манастын “N” белгиси түрүндө тизилишип, чогуу чаран “Кара жорго” бийин катыра бийлешти. Аянтка келген эркеги, кызы, кары-жашына карабай бийчилерди туурап бийлеп, алардын бийин кайра-кайра суранып жагышты.

Концерттин уюштуруучуларынын бири Улан Усеин уулу бул концертти жалаң жаштардын демилгеси менен алгачкы жолу уюштурушканын жана болгону 10 күндүн ичинде даярданууга үлгүрүшкөнүн айтты. “Мен ойлогондон да жакшы өттү. Эмдиги жылы мындан да жакшыраак уюштурганга аракет жасайбыз. Эң башкысы ак калпагыбызды башыбыздан түшүрбөй, эл жер үчүн кызмат кыла-лы”, деп ой бөлүштү Улан.

Айдай Амангелди кызы

Ömer Küfrevi

AK KALPAK GÜNÜ COŞKUyla KUTLANDI

Programa Meerim Karypbekova, Toktobek Asanaliev, Kural Çokoev gibi sanatçılar ve Kara Corgo, Sancıra, Min Kıyal halk dans grupları katılarak, katılımcılara unutulmaz anılar yaşattı. Büyük meydana profesyonel dansçılar ve programa gelen halk “Manas”ın “N” işareti şeklinde yerleşip hep birlikte Kara Corgo dansını icra etti.

Programın organizasyoncularından Ulan Usein uulu program tamamıyla gençlerin girişimiyle ve

ilk kez düzenlendiğini ve hazırlık için sadece 10 gün hazırlandıklarını belirtti. Programın hayal ettiğinden de iyi geçtiğini ve önümüzdeki yıl bundan da güzel düzenlemeye çalışacaklarını söyledi. En önemlisi ak kalpağımızı başımızdan eksik etmeyerek, halkımız, vatanımız için iyi bir şeyler yapmak için ellerinden geleni yapmak gerektiğini ifade etti.

Ayday Amangeldi kızı

Ömer Küfrevi

Токтогул Сатылгановдун 150 жылдыгы Түркияда белгиленди Toktogul Satilganov'un 150. Doğum Yıldönümü Türkiye'de kutlandı

Адинай Бердиалиева

Түрксой уюмунун 2013-жылдын ноябрь айында өткөрүлгөн жыйынында 2014-жыл “Токтогулдун Сатылганов жылы” деп жарыяланган.

Акындын 150-жылдыгынын ачылыш аземи 3-мартта Түркиянын Анкара шаарындагы Мамлекеттик сүрөт искусствосу жана скульптура музейинде болуп өттү.

Бул иш-чарага КРнын Вице-премьер-министри Камила Талиева, КР Маданият маалымат жана туризм министри Султан Раев, Токтогул Сатылганов маданий мурасы коомдук фондунун төрагасынын биринчи орун басары Талантбек Бекжанов, Түрксой уюмунун катчысы Дүсөн Касейнов, Кыргыз Республикасынын Стамбул шаарындагы башкы консулу Мирлан Арстанбаев катышышты.

Ачылыш салтанатында акындын өмүр баяны боюнча кыскача тасма көрсөтүлдү. Ошондой эле КР эл артисти Саламат Садыкова жана Т.Сатылганов атындагы Улуттук филармониянын «Камбаркан» фольклордук тобу жана башка ырчы, комузчулар акындын чыгармаларын күүтө салып көрмандарга жагымдуу маанай тартуулашты.

Ушул эле программа 4-мартта Эскишеир шаарында, 5-мартта Стамбул шаарында да өткөрүлдү.

foto.kg

Адинай Бердиалиева

Түрксой’ун 31.Топланышында 2014 жыл Түрк дүйнөсүндө Токтогул Сатылганов жылы olarak белгиленmesi için oylamaya sunularak, Түрксой tarafından 2014 жыл Токтогул Сатылганов жылы olarak kabul edildi.

Programın açılış töreni 3 Mart 2014 Pazartesi günü Ankara Cumhuriyet Sanat Resim ve Heykel Müzesi’nde yapıldı. Programa K.C. Başbakan Yardımcısı Kamila Talieva, K.C. Kültür, Enformasyon ve Turizm Bakanı Sultan Raev, T.Satılğanov adındaki Miras Fonu Müdür Yardımcısı Talantbek Bekcanov, Түрксой Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ve Kırgızistan’ın İstanbul Konsolosu Mirlan Arstanbaev katıldı.

Programın açılışında şairin hayatıyla ilgili kısa belgesel film gösterildi. Kırgız Cumhuriyet Halk Sanatçısı Salamat Sadıkova ve Toktogul Satilganov adındaki Ulusal Filarmoni Kambarcan halk grubu ve başka sanatçılar Kırgız müziklerini seslendirdi. Aynı program 4 Mart 2014’te Eskişehir’de, 5 Mart 2014 tarihinde ise İstanbul’da devam etti.

Манапта "Global understanding" программасы иштеп баштады

КТМУда 17-февралдан баштап АКШнын East Carolina университети менен түзүлгөн келишимдин негизинде "Global understanding" (Глобалдык түшүнүү) программасынын видео-конференциялык сабактары башталды.

Бул программа Кыргызстанда биринчи жолу КТМУ Коммуникация факультетинин окутуучусу доц. док. Женк Демиркыран тарабынан ишке ашып жатат. Женк мырза буга чейин көптөгөн окуу жайларда бул программаны жетектеп келген жана АКШдагы "East Carolina" университетинин "Global understanding" сабагынын түрк мугалими болуп эсептелет. Программанын негизги максаты-дүйнөнүн төрт бурчундагы түрдүү улуттагы студенттердин бири-биринин маданиятын, салт-санаасын үйрөнүү-дейт ал. Анын айтымында, "Global understanding" программасына катышууга Манас университетинин ар кайсы факультетинен 115 студент каттоодон өтүшкөн. Алардын ичинен 20сы таңдалып алынган. Программанын тарыхында бул сан рекордук болуп эсептелет. "Программанын сонунда активдүү жана ийгиликтүү студенттерге атайын сертификаттар берилет. Ошондой эле катышуучулар "East carolina" университетинин "Global understanding" сабагын алган болуп эсептелет жана академиялык транскриптинге жазылат", деп кошумчалады Женк Демиркыран.

Коммуникация факультетинин Коомчулук менен байланыш жана реклама иши бөлүмүнүн 2-курсунун студенти Асел Замирбек кызы "Global understanding" курсуна катышуу менен көптөгөн пайдалуу нерселерди үйрөнүп жаткандыгын

айтты. "Миң акчаң болгончо, миң досуң болгону жакшы" деген макал бар эмеспи, сабактарга катышып, жаңы досторду таптым.

Андан сырткары, англис тилимдин практика жүзүндө дагы өнүгүшүнө бул программа өтө чоң жардам берүүдө. Ошондой эле башка улуттун маданияты, каада-салтын үйрөнүү мен үчүн дайыма кызык. Программанын дагы бир катышуучусу 21 жаштагы франциялык студент Клэменс Димэй: "Global understanding" курсуна катышуудагы негизги максатым-башка элдердин, улуттардын маданияты, каада-салттары менен таанышуу. Кыргызстандыктар менен, алардын маданияты менен таанышкандан кийин Кыргызстанга баруу каалоом жаралды" деди.

Программа апрель айынын аягына чейин созулуп, Манас университети Франция, Пакистан жана АКШнын окуу жайларынын студенттери менен биргеликте сабактарды өтүшөт.

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde ilk kez "Global understanding" sertifika programı

ABD'nin East Carolina Üniversitesi ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nin akademik işbirliği çerçevesinde içeriği Kültürlerarası İletişim olan "Global Understanding" adlı programın dersleri 17 Şubat 2014 tarihinde KTMÜde uzaktan eğitim çerçevesinde başladı. Manas'ta programa katılmak isteyen öğrencilerin sayısı rekor sayıya ulaştı

"Global Understanding" dersini aldığı yazılacak" dedi. "Global Understanding" programına katılmakla birçok olumlu şeyi öğrendiğini söyleyen KTMÜ İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü'nün 2.sınıf öğrencisi Asel Zamirbek kızı: "Paran olacağına dostun olsun" atasözünde söylendiği gibi benim buradan birçok arkadaş kazanmam beni çok mutlu ediyor. Bununla birlikte dersler İngilizce olması ise İngilizcem de gelişmesini sağlıyor. Başka milletlerin kültürünü ve örf adetlerini öğrenmem ve farklı milletlerden insanlarla arkadaşlık kurmam bana ilginç geliyor. Programı bizim üniversitemizde hazırlayanlara teşekkür ederim," dedi.

Programın Fransız katılımcısı 21 yaşındaki Clémence Demay: "Global Understanding" programına katılmamın sebebi, yabancı kültürlerle ilgi duymam ve İngilizce seviyemi geliştirmektir. Kırgız kültürü, gelenekleriyle tanıştıktan sonra Kırgızistan'a gitme isteğim doğdu," diye konuştu.

Dersler Şubat-Mart-Nisan ayları süresince KTMÜ'nün öğrencileri ile Fransa, Pakistan ve ABD'nin East Carolina Üniversitesi'nin öğrencileri arasında yapılacaktır. KTMÜ öğrencileri şu anda Fransa'daki Université de Tours Üniversitesi'nin öğrencileriyle video konferans ile iletişim kurarak üniversite yaşamı, hayat, kültür ve önyargılar konusunda tartışmaları gerçekleştiriyor.

Derslerde aktif ve başarılı olan öğrencilere program sonunda sertifika verilecek ve aynı zamanda akademik transkriptlerine East Carolina Üniversitesi'nden "Global

tarafından ilk kez gerçekleştirilmektedir. Daha önce farklı üniversitelerde de bu programı temsil eden Doç. Dr. Cenk Demirkiran aynı zamanda ABD'deki East Carolina Üniversitesi'nin "Global Understanding" dersinin öğretim elemanları arasında yer alıyor. Programla ilgili gazetemize bilgi veren Doç. Dr. Cenk Demirkiran: "Global Understanding" programı ABD'nin East Carolina Üniversitesi'nin düzenlemiş olduğu bir sertifika programıdır. Dersin amacı, dünyanın farklı üniversitelerindeki öğrencilerin birbirlerinin kültürlerini anlaması, tanınması ve öğrenmesi. Öğrencilerin birbirlerini küresel boyutta anlamasıdır. Programa Manas Üniversitesi'nden 115 öğrenci başvurdu ve bu sayı programın tarihinde rekor sayıdır. "Derslerde aktif ve başarılı olan öğrencilere program sonunda sertifika verilecek ve aynı zamanda akademik transkriptlerine East Carolina Üniversitesi'nden "Global

Коомдук пикирди жана базарды изилдөө ательесини 2013-жылы коммуникация факультетинин деканатынын колдоосу менен ачылган.

Кыргыз-түрк "Манас" университетинин коммуникация факультетинде коомдук пикирди жана базарды изилдөө ательесини 2013-жылы коммуникация факультетинин деканатынын колдоосу менен ачылган.

Ательенин координатору, кенже илимий кызматкер Ниязи Айхандын айтымында бул ательенин максаты коомдук жана маданий тармактарда коомчулуктун пикирин кызыктырган изилдөөлөрдү жүргүзүү. Изилдөөлөр студенттердин жөндөмдүүлүгүн арттыруу, айрыкча сабак программасында камтылган "Изилдөө усулдары 1-2", "Базар изилдөөлөрү", "Элдин оюн изилдөө" сыяктуу практикалык сабактарды колдоо максатында ачылган.

Ага окутуучу Гөкче Йогуртчунов билдиргенине караганда ушул күнгө чейин ательеде 8 изилдөө иштери жүргүзүлгөн. Алар: 1.Коммуникация факультетинин студенттеринин факультетте жана кампуста жашоого канааттануусу, 2.Чет өлкөдөн билим алуу максатында келген студенттердин көнүү маселеси кандай?, 3.Университет жаштарынын интернет колдонуу мүмкүнчүлүгү, 4.Кыргызстанда жаштардын салттык баалуулуктарга көз карашы, 5.Кыргызстанда жаштардын бош убактысы, 6. Университет жаштарынын тамекиге көз карандылыгы жана социал-психологиялык себептери, 7.Университет жаштарынын телесериал көрүү практикасы, 8.Университет жаштарынын китеп окуу салттары.

Изилдөөнүн темалары орток сүйлө-

шүүлөр аркылуу жүргүзүлөт жана декандын макулдугу менен бекитилет. Бул ательеде университетте окуган студенттер да иштейт. Өзгөчө 4-курсун студенттерине дипломдук иштерди жазууда колдоо көрсөтүлөт. Мындан сырткары бул жакта иштеген студенттерге аптада 3 жолу сабактан кийин изилдөө тууралуу практикалык жана теория сабактары өткөрүлүп турат.

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanlığı bünyesinde 2013 yılında kurulan Kamuoyu ve Piyasa Araştırmaları Atölyesi çalışmalarını sürdürüyor.

kinin sağlanmasıdır. Ayrıca, ders programlarında yer alan Araştırma Yöntemleri 1-2, Kamuoyu Araştırmaları, Pazar Araştırmaları gibi uygulamalı dersleri desteklemek amacıyla taşıyor" dedi.

Öğretim Görevlisi Gökçe Yoğurtçu ise bugüne kadar atölyede tarafından 8 farklı konuda çalışma yapıldığını belirtti. İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Fakülte ve Kampüs Yaşamı Memnuniyeti, Kırgızistan Dışından Eğitim Amaçlı Gelen Öğrencilerin Uyum Sorunları, Üniversite Gençliğinin İnternet Kullanım Alışkanlıkları, Kırgızistan'da gençlerin Geleneksel Değerlere Bakışı, Kırgızistan'da gençlerin Boş Zaman Alışkanlıkları, Üniversite Gençliğinin Sigara Bağımlılığı ve Psiko-Sosyal Nedenleri, Üniversite Gençliğinin TV Dizileri İzleme Pratikleri, Üniversite Gençliğinin Kitap Okuma Alışkanlıkları gibi konularda araştırmalar yapıldı.

Araştırma konuları Atölyede alınan ortak kararlarla belirleniyor ve İletişim Fakültesi Dekanlığı'nın onayının alınmasından sonra araştırma çalışmaları başlatılıyor. Kamuoyu ve Piyasa Araştırmaları Atölyesi'nde üniversitemizde araştırma faaliyetlerine ilgi duyan bütün öğrenciler gelip çalışabiliyor. Ayrıca 4 sınıf öğrencilerine bitirme tezleriyle ilgili araştırma konularında yardım destek sağlanıyor. Bunun yanında atölyede çalışan öğrencilere haftada 3 kez araştırma yöntemleri konusunda teorik ve pratik dersler veriliyor.

Kamuoyu ve Piyasa Araştırmaları Koordinatörü Araştırma Görevlisi

Niyazi Ayhan ve yardımcılar araştırma görevlileri Baktigül Abaskanova, Meerim Artışeva ve İletişim Fakültesi öğrencileriyle birlikte kamuoyuna yönelik araştırma çalışmaları yapılıyor. Kamuoyu ve Piyasa Araştırmaları Koordinatörü Araş. Gör. Niyazi Ayhan: "Atölyenin amacı toplumsal ve kültürel alanlarda kamuoyunu ilgilendiren araştırmaların yürütülmesi ve desteklenmesidir. Öğrencilerin araştırmalara teşvi-

АКЖОЛТОЙ КАНАТБЕК УУЛУ:

Элнүра Ташбаева

“Каным менен да, жаным менен да акынмын”

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин актердук чеберчилик бөлүмүнүн даярдоо курсунун студенти Акжолтой Канатбек уулу Жумамүдүн Шералиевдин 100 жылдыгына арналган “Жаш таңдай” аттуу жаш акындардын айтышында 2-орунга татыктуу болду. Дал ушул айтыштын жеңүүчүсү, айтылуу акын Майра Керим кызынын уулу бизде мейманда.

Шайыр, караңгыда көз тапкан, капилеттен сөз тапкан жана “Айтыш” коомдук фондунун мүчөсү Акжолтой быйыл 21 жашта. Аңгемелешүү учурунда ырларды курап, домбрада да ойноп отурду. Ырдаган, кураган ар бир сөзү, сабы маанилүү. Анын арасында бизге арнап ыр чыгара салды. Акжолтойдун акындык гана өнөрү эмес ыр, сценарий жазуу, актердук чеберчилиги жана жакында радиодо DJ болуп иштөө пландарын бар экен.

“Жаш таңдай” айтышы...

Эгерде мен 1-орунду алганда айтмакмын жеңиш оор болду деп, анткени бирин он сала экинчиси мыкты акындар катышты. Атыма затым жарашып, айтышта багым жүрүп кетти. “Ат чуркабайт, бак чуркайт” дейт, багым чуркап экинчи келди. Эми кийинкине жакшылап даярданып чыгам.

Айтышка чейинки даярдануулар...

Акындын даярдыгы ою менен тең иштеше алышта. Андан

башка эч нерсе жардам бере албайт. Бир гана көз караш эмес, 2-3 көз караш керек. Бир окуя болуп жатканда, ошол эле окуяны айтып турбастан, ошол эле окуянын өрчүүсүн кантип алып келиш керек, ошол окуяны кантип тегеректеп келип чогултуш керек, ошол нерсени ойлонот. Кимдин көз карашы тереңирээк болсо, ошонун ою толугураак чыгат, анын сөзү козураак угулат, ошол адамды элдер акын дейт.

Хобби же кесиппи?

Шыгым аябай ар тараптуу. Ыр ырдайм, сценарий жазам, той алып барам, бийлейм, жакында DJ болууну пландоодумун. Кесибим – актер. Жан дүйнөм менен мен акынмын, мен затым менен да, башым менен да, каным менен да мен акынмын.

Эргүү жана илхам...

Чыгармачылык менен алектенип жүргөн адамдар башкача ой жүгүртүү менен жашайбыз. Салыштырганда менин илхамым кошунама окшош, туз жок калганда конок келсе туз берип турчу деген кошуналардын дал

өзү. Мен күтпөгөн убакта, мен даяр эмес убакта келип туруп мойнума минип алат. Илхамымды сүйөм жана ал эмне сураса бере калыш үчүн дайыма даяр турганга аракет кылам. Негизинен илхам көбүнчө менден кагаз менен эле калемсап сурайт.

Комуз менен домбра-менин оң жана сол колум

Менин эң биринчи аспабым – комуз. Мен комузду домбрадан да катуу сүйөм.

Комуз мен үчүн атамдын калпагындай,

Домбра атамдын калканындай,

Домра менен ырдасам, чоң энемдин шекер кошкон талканындай,

Комуз менен ырдаш үчүн болушум керек кыргызымдын мен-мен деген залкарындай.

Мен өзүм “Айтыш” коомдук фондунда балдарга комуз үйрөткөн учурлар да болот. А домбраны алып жүргөн себебим, ырахматтылык атамдын аспабы эле. Комуз менен домбра-менин оң жана сол колум.

Ömer Küfrevi

Elnura Tashbaeva

АКЖОЛТОЙ КАНАТБЕК УУЛУ:

Ruhumla, Kanumla, Canumla Akınım

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Aktörlük Bölümü Hazırlık sınıfı öğrencisi Akcoltoy Kanatek uulu Cumamüdü'n Şeraliev'in 100 yıldığına armağan “Caş Tanday” adlı akınlar atışmasında ikincilik ödülü kazandı. “Caş Tanday” Atışması'nın galibi ve ünlü akın Mayra Kerim Kızı'nın oğlu Manas Gazetesi'nin sorularına cevap verdi.

Aytış Sosyal Vakfı'nın üyesi Akcoltoy 21 yaşında. Röportaj yaparken sanki şarkı söyler ve dombıra çalıyor gibiydi. Söylediği her sözü ve satın önemliydi. O esnada bize özel bir de şarkı söyledi. Akcoltoy, sadece akınlık kabiliyeti değil, şarkı söylemek, senaryo yazmak, aktörlük yetenekleri de var. Yakında radyoda DJ olarak çalışacağını da belirtti.

“Caş Tanday” atışması

Eğer ben birincilik kazansaydım zafer zor oldu diye söyleyecektim, çünkü atışmaya ünlü ve en iyi akınlar katıldı. Akcoltoy kelimesin Türkçe'ye çevirdiğimizde başarı anlamına geliyor. Ben de adıma benzeyerek başarılı oldum ve ikinciliği kazandım. Bir sonraki atışmaya iyice hazırlanarak çıkacağım.

Atışma öncesi hazırlıklar

Akınların hazırlanması demek düşüncele riyle aynı anda çalışabilmekte yatmaktadır. Ondan başka hiç bir şey işimize yardım edemez. En önemlisi tek bir bakış açısı değil, 2-3 bakış açılar olması gerekiyor. Bir olay olduğunda, sadece o olayı anlatmaktansa, o olayın gelişmesi hangi yönde olacak, o olayı nasıl bitirmek gerektiğini aynı zamanda düşünmek gerekiyor. Kimin bakış açısı derinse onun düşüncesi tam çıkar, onun sözleri güzel duyulur, işte o insanı halk akın olarak kabul eder, o insanı halk kendi işinin ustası olarak görür.

Hobbi ya da meslek?

Her insanın başında üç düşünce var. O da onun yaptığı işi ve yüreğine yakın olan iç dünyası. Benim yaptığım iş ise gayet geniştir. Ben şarkı söylerim, senaryo yazarım, düşümlerde sunuculuk yaparım, dans ederim ve yakında DJ olarak çalışma planlarım var. Mesleğim aktörlük. Ama ben ruhumla, canımla, kanımla akınım.

İlham

Sanatla ilgilenen insanlar farklı düşüncelerle ve hayallerle yaşıyor. İlham kaynağı komşudaki tuza benzer, ilham da tuz gibi bitiginde komşunuzdan “Tuz verebilir misin?” diye beklemediğim an gibidir. İlhamımı seviyorum ve o ne soracaksa onu vermeye hazır olmaya çaba gösteriyorum. İlhamsa çoğunlukla benden not almam için bir kalemle kağıt istiyor.

Komuz ve Dombıra benim sağ ve sol elim

Benim ilk enstrümanım komuz. Ben komuzumu dombıradan da çok severim. Ayrıca “Aytış” sosyal Vakfı'nın üyesi olduğum için oradaki çocuklara komuz öğrettiğim zamanlar da oluyor. Dombırayı ise her zaman yanımda taşımamın sebebi ise rahmetli annemin enstrümanıydı. Son olarak komuz ve dombıra benim sağ ve sol elim olduğunun söylemek istiyorum.

Кылым карыткан кыргыз тайганы

Назгул Долоткелдиева

Тайгандын тарыхы

Тайган – эң эзелки аңчы иттин тукуму. Анын жаралыш тарыхы байыркы доорлорго барып такалат. Эл ичинде айтылган уламыш боюнча тайгандын кырааны жорунун жумурткасынан жаралат. Жору басып чыгарган күчүктү адам үч күнгө чейин көрүп, алып калса, андан эч бир аң качып кутула албаган алгыр тайган өсүп чыгат. Жорунун экинчи аты — Кумай. Кыргыз эли тайгандын айбаттуу алгырын кумайдан жаралган ыйык ит деп «Кумай+ыйык» деп ат беришкен. Ал эми үч күндүн ичинде адам баласы көрбөй калса, жорунун баласы балапан болуп, жоруга айланып кетет.

Кыргыздар "Тайган" деп күлүк аңчы иттердин тукумун айтат. Ал эми ушуга окшош күлүк иттерди кармаган казактар, түркмөндөр, кара калпак жана башка улуттар "тазы" деп араб тилинде аташат. Тайгандын тарыхын изилдеген "Кыргыз тайганы" деген китептин автору Акунов Замирбек тайган деген аталышты "Тайынган ит" деп Скиф-Сак доорундагы мифологияга байлаган. Тарыхый булактарда "Тайган" жөнүндө маалымат өтө аз кездешет. Мисалы, орто-кылымдагы окумуштуу Махмуд-Кашкари өзүнүн эмгегиндеги "тайган менен түлкү кууйт" деген саяхатты таап чыккан. Андан кийин Крымда 19-кылымда "Ашага тайган" "Күчүк тайган" деген татарлардын айылдары болгондугун тапкан. Азыркы учурда Крым аймагында "Тайган" деген чоң зоопарк уюштурулганын белгилейт. Монголдор дагы күлүк-аңчы итти "Тайган-нохой" деп аташат.

Кыргыз тайганынан башкалардан айырмасы эмнеде?

Кыргыз тайганы тоо-ташта же түздө болобу ылдамдыгы, чапчандыгы, шамдагайлыгы, күчтүүлүгү, чыдамкайлыгы, эр жүрөк көк жалдыгы менен кескин айырмаланып келген. Тайганчылардын айтымында, башка түрдөгү тайгандар бир жолу аңчылыкка чыгып келгенден кийин чарчап калат. Кыргызтайганы күн сайын табында болуп, 7-8 күн катарлап чалыктай ууга чыга алат. Кыргыздын тайганы гана из кууп, жыт искеп, аң уулайт. Башка тайгандар из куубайт. Көз алдындагы олжосу далдаа жерге кирип кетсе кууганды токтотот. Кыргыз тайганы из кууп артынан калбай жүрө берет. Асыл тукум кыргыз тайган гана карышкырга кол сала алат. Эгер карышкырдан корксо, демек андай тайганда башка иттин каны бар деген кеп. Тарыхта жолборско кол салган тайгандар да болгон. 1840-1850-жылдарда бугу кыргыздарынан Балбай Эшкочо уулунун бир

КЫРГЫЗ ТАЙГАНЫ ТОО-ТАШТА ЫЛДАМДЫГЫ, ЧАПЧАҢДЫГЫ, ШАМДАГАЙЛЫГЫ, ЧЫДАМКАЙЛЫГЫ, ЭР ЖҮРӨК КӨК ЖАЛДЫГЫ МЕНЕН КЕСКИН АЙЫРМАЛАНЫП КЕЛГЕН. ТАЙГАН ЫСЫК-СУУККА ЧЫДАМДУУ УНИКАЛДУУ ЖАНДЫК. КЫРГЫЗ ТАЙГАНЫ ТОО-ТАШТА ЫЛДАМДЫГЫ, ЧАПЧАҢДЫГЫ, ШАМДАГАЙЛЫГЫ, ЧЫДАМКАЙЛЫГЫ, ЭР ЖҮРӨК КӨК ЖАЛДЫГЫ МЕНЕН КЕСКИН АЙЫРМАЛАНЫП КЕЛГЕН. ТАЙГАН ЫСЫК-СУУККА ЧЫДАМДУУ УНИКАЛДУУ ЖАНДЫК.

Тиштери-чоң келет.
Көзү – күрөң, кызыл түстө.
Тумшугу- узун сүйрү
Кабагы-тик болот
Кулагы- шалпаң кулак

Моюну- жумуру
Боюнун бийиктиги –
65-70 сантиметр.

Тайган чуркаганда орточо ылдамдыгы түздө 50-60 чакырым саатына, ал эми кыска аралыкка 70 чакырым саатына жүгүрө алат. Эгерде тоо бетине өйдө жүгүргөндө 30-40 км саатына жүгүрсө 70-80 болуп кетет.

Тайган төлдөгөндө жылына бир жолу орточо 5-6 көп болгондо 9-10 күчүк тууйт.

Тайгандар 12-13 жашка чейин жашашат. 8-9 жашка чейин күч беришет.

Көөдөнү – кең.
Өңү – кара, куу, көк, күрөң.

Жүнү- тыбыттуу, көп
Бели- кыска, ичке
Куйругу- шакекче
сымал оролуп турат

Буттары – арткы
2 буту иймегирээк келет.

Беш манжа таманы-
кууш, кичине

Англиядагы Эл аралык тайган жарышында кыргыз тайганы марага озуп келип, дүйнөлүк рекорду жаңырткан. кыргыз тайганынын «ата-бабалары» мындан 2000 жыл мурда эле Ала-Тоо аймагында жашаган.

Бакай Абдимиталипов

жылда жүздөп бугу-марал, аркар-кулжа, эчки-теке алган Актаман деген тайганы жолборс алган.

Кыргыз тайганынын кулагы, тумшугу узун сүйрү, тыбыттуу, жүнү көп, куйругу шакек сымал оролуп, тиштери чоң келет, тулкусу бекем, сөөктөрү жакшы өрчүгөн. Себеби тоолуу шартта, өйдө-ылдыйда көп жүргөндүктөн ушундай калыптанган. Казак- түркмөндөрдүн "тазылары" тайганга салыштырмалуу жеңил келет. Анткени алар түздүккө ылайыкташкан. Тайгандын жүнү узун, кышкысын тайганды сууктан сактоочу жылуу тыбыгы жакшы өсүп чыгат. Тазыларда жана башка элдин тайгандарында (афган тайганын эсепке албаганда) мындай артыкчылык жок. Алар суукка чыдамы жок, жүндөрү кыска болот.

Эркиндикти сүйгөн жаныбар

Тайганды чыңжырап, клеткага камап баккан болбойт, алар кылымдар бою ээн жүрүп жашаган. Тайган күчүк кезинен эркин болуп бош жүрсө, ойдогудай калыптанат. Тайганды 6-7 айынан баштап чоңдассыккан тайгандарга кошуп, аңчылыкка алып чыгып көндүрө баштоо керек. Ошондо гана тайган кыйын аңчы болуп өсө баштайт. Эгерде жашы өтүп кетсе, ал тайганды үйрөтүш кыйыныраак турат. Тайган 2 жаштан кийин баралына келе баштайт. Тайган аңчы ит болгондуктан, албетте эт азыктарын жакшы көрөт. Тайганды тамактандырууда эт-сүт азыктарын көп колдонуу абзел.

Тайган жана немец

овчаркасы

“Дүйнө жүзүндө акылдуулугу жагынан алдыңкы үчилтикте турган жана бардык булуң-бурчтарда таралган немец овчаркасы биздин тайгандан эмнеси менен айырмаланат?” деген суроого жооп издеп көрдүк. Экөөнүн биринчи айырмасы, тайган табигый шартта калыптанган аңчы-күлүк иттин пародасы. Ал эми немец овчаркасы атайын аргындаштырылган парода. Тайган тоолуу шартта ууга чыкканда алыска талбай жүгүрүп артыкчылык кылса, немец овчаркасы короо кайтарганда, из чалганда жана башка атайын кызматтарда артыкчылык кылат. Овчарканын дагы бир артыкчылыгы өтө акылдуулугунда. Кээ бир учурларда акылдуулугу анын кемчилиги деп айтууга болот. Се-

беби немец овчаркасын из алуучу ит катары колдонууда, ага берилген буйруктарды ойлонуп туруп аткарат.

Тайгандын көздөрү курч келет. Көрүп, жыт алып кууп жөнөйт. Мындай артыкчылык көбүнчө тайган менен тазыда гана болот. Башка араб, батыш элдеринин тайгандары жыт албай көрүп гана жүгүрөт. Тайган түнкүсүн да жакшы көрө алат, бирок түнкү аңчы эмес. Тайган чуркаганда орточо ылдамдыгы түз мейкиндикте саатына 50-60 чакырым, ал эми кыска аралыкка 70 чакырым жүгүрө алат. Эгерде тоо бетине өйдө жүгүргөндө 30-40 км саатына жүгүрсө, төмөндү көздөй 70-80 болуп кетет. Тайган төлдөгөндө жылына бир жолу орточо 5-6, көп болгондо 9-10 күчүк тууйт.

KIRGIZ TAYGANI

Kırgız tayganı dağlarda olsun hızı, çevikliği, çabukluğu, güçlüğü, dayanıklılığı, cesaretiyle diğerlerinden oldukça farklıdır. Taygan soğuğa ve sıcağa dayanıklıdır. Soğuğa boyun eğmeyen eşsiz bir hayvandır.

Nazgul Dolotkeldieva

Taygan'ın geçmişi

Taygan av köpeğinin en eskisidir. Onun oluşum tarihi ilkel zamanlara gidiyor. Rivayetlere göre keskin bakışlı, hünerli taygan akbabanın yumurtasından hayata gelir. Akbabanın yumurtasından dünyaya gelen köpeği insanlar üç günün içerisinde dikkate alıp, büyütecek ve bu hayvandan hiçbir canlı kaçamayacak taygan olacaktır. Akbabanın ikinci adı-Kumai. Kırgızlar yeterince iyi hayvanı tutan tayganı kumaidan yaralmış kutsal köpek olarak "Kumai+ıyık" olarak adlandırmışlardır. Eğer üç günün içerisinde insanlar köpeği dikkate almasalar, akbabanın yumurtası civciv olup, akbabaya dönüşüp uçup gider.

Kırgızlar "Tayganı" av köpeklerinin babası diyorlar. Kırgız tayganına benzer köpekleri Kazaklar, Türk-

menler, Karakalpaklılar ve başka milletler tazı olarak arap dilinde adlandırsa da Moğollar "Taygan-nokhoy" olarak adlandırdılar.

Tayganın geçmişi araştıran, "Kırgız Tayganı" kitabının yazarı Zamirbek Akunov taygan adını "Taygan(ibadet eden) köpek" olarak, Skiff-Sac dönemindeki mitolojiye bağlıyor. Kanatlı köpeklerin heykelleri bu ritüelde sebep olmuş sadece. Kanatlı köpekler mitolojiye göre akbabadan yaratılmıştır. Bu yüzden Kırgızlar avcı köpekleri mitolojideki köpeklere karşılaştırarak 'taygan köpek' diye isimlendirmişler. Kısalarak 'taygan' olarak adlandırmıştır. Bu seçeneği doğru olarak kabul edebiliriz. Çünkü Altay'da 'taygan' Allah'a ibadet yapan yer 'taygan' diye yeniden adlandırılmıştır. Zamirbek Akunov'a göre Kırgızlar

tayganın avları yakalamasına, onları cesaretle ısırmasına hayran kalıp, mitolojideki kanatlı köpeklerin onuruna 'taygan' adını vermişlerdir. Tarih kaynaklarında 'taygan' hakkında bilgi çok az bulunmaktadır. Orta çağın bilim adamı Kaşgarlı Mahmud'un eserinde 'taygan ile tilki kovalıyor' satırları bulunmaktadır. 19 yüzyılda Kırm'da Tatarların Aşağı taygan, Yavru taygan köyleri olduğu bilinmektedir. Şu anda Kırm'da Taygan hayvanat bahçesi var.

Başka tayganlardan farkı nedir?

Taygan yetiştirilenlerin söylediğine göre başka görünümdeki tayganlar bir defa avcılığa gittikten sonra yorgun kalırken, Kırgız tayganı ise her zaman ayakta, 7-8 gün üst üste avcılığa gidebiliyor. Sadece Kırgız tayganı koku olarak, iz arayarak avcı-

lığa gider. Diğerleri iz aramıyor. Eğer avını gözden uzaklaşıp görünmezse takibi bırakıyor. Kırgız tayganı ise avını yakalanmaya kadar iz sürmektedir. Sadece safkan Kırgız tayganı kurtlara saldırabilir. Kurttan korkarsa o tayganda diğer köpeğin kanı var demektir. Tarihte kaplana saldırılan tayganlar da olmuştur. 1840-1850 yıllarında Sibiryada yaşayan Bugu Kırgızlarından Balbay Eşkojo uulu'nun Aktaman adlı tayganı yüzlerce geyik, keçi- oğlağın yanında kaplan da avlamıştır.

Kırgız tayganın kulakları, burnu dikdörtgen şeklinde, yünlü, kuyruğu halka şeklinde, dişleri büyük, gövdesi ve kemikleri güçlüdür. Çünkü dağlarda ileri geri çok yürüyüş yaptığı için böyle biçimlenmiştir. Kazak ve Türkmenlerin 'tazıları' taygan gibi güçlü değildir. Çünkü onlar ovaya

uyum sağlamıştır. Tayganın yünü uzun, kışın soğuktan koruyucu yünleri vardır. Tazılarda ve diğer tayganlarda koruyucu yün yoktur. Onlar soğukta sabırsız, yünleri kısadır.

Taygan özgürlüğü seven köpek

Taygan zincire bağlayıp, kafes içinde tutmamak gerekir, çünkü yüzyıllardır özgür yaşamış bir köpek cinsidir. Taygan küçüklüğünden itibaren özgür yetiştirilmesi gerekir. Taygana 6-7 ayından başlayarak, büyük, tecrübeli tayganlarla birlikte yetiştirilerek, avcılığı öğretilir. O zaman taygan hünerli olarak yetişir. Taygan 2 yaşından itibaren kemikleri gelişir. Taygan avcı köpek olduğu için et yiyeceklerini sever. Tayganı beslemede et-süt yemeklerini çok kullanmak gerekir.

Taygan ve Alman kurdu

'Dünyada en akıllı köpeklerin üçü arasına giren ve dünyanın her köşesinde yaygın olan alman kurdu'nun tayganlardan farkı nedir?' sorusuna cevap bulmaya çalıştık. Birinci fark taygan doğal koşullarda yetişen avcı köpektir. Alman kurdu ise özel olarak melezleştirme sonucunda ortaya çıkan bir köpektir. Taygan dağlık alanda avcılıkta kullanılırken, alman kurdu bahçeyi korumada, koku almada ve başka özel hizmetlerde kullanılır. Alman kurdu'nun bir özelliği de çok akıllı olmasıdır. Çünkü alman kurdu koku almadan önce, ona verilen emirleri düşünüp, sonra yapar.

Vücut yapısı

Tayganın gözleri keskin. Avını görerek, kokusunu alarak avcılığa çıkar. Böyle üstünlük sadece taygan ve tazıda var. Diğer Arap ve diğer milletlerin tayganları koku almadan sadece görerek avcılık yapar. Taygan geceleri da iyi görür, ama gece avcısı diyemeyiz. Taygan koştuğunda ortalama hızı saatte 50-60 km, kısa aralığa ise 70 km'dir. Eğer yukarı koşarsa 30-40 km/saat, aşağıya ise 70-80km/saat koşar. Taygan yılına 5-6, çok olursa 9-10 köpek yavru yapar.

УЛУТТУК КИЙИМ УНУТТА КАЛБАЙТ

Айнұра Абдиназар кызы

Ар бир улуттун өзгөчөлүгүн билдирген анын кийими, каада-салты, улуттук тили эмеспи. Кыргыздын кыргыз экенин алыстан тааныткан улуттук кийимдери кылымдар арасында кемигени менен бүгүн кайрадан жанданып, замандын талабына ылайыкташып, өнүгүп жатат.

Улуттук кийимди тигүү өзүнчө искусство

Кыргыздын улуттук кийимдери элдин чарбалык, маданий жашоосуна ылайыкташып териден, жүндөн жана кездемеден жасалат. Учурда улуттук кийимдердин стилдерин кайрадан иштеп чыгып, аларды заманбап, саркеч кылып тигүү колго алынууда. Мындай денгээлге жетүүдө албетте дизайнер, тигүүчүлөрдүн салымы чоң. “Улуттук кийимдерге болгон суроо-талаптын көптүгүнөн 4 жылдан бери заманбап стилдеги кийимдерди тигүү менен алектенем. Бизде сапаты жана баасы жагынан эки түрдөгү улуттук кийим чыгарылат. Биринчиси, сапаты жакшы, өзгөчө орнаменттер менен кооздолгон түрү. Бул түрдөгү кийимдерди көбүнчө буйрутма аркылуу сатып алышат. Экинчиси, той-маарекелерде кийитке берилүүчү түрү. Учурда жаштардын талабына ылайык, ыңгайлуу болгон, модага айкалышкан улуттук кийимдерди тигип жатабыз. Буйруса улуттук кийимдин келечеги кең,”-дейт кыргыздын улуттук кийимдерин тигүү менен алектенген Анара Шералиева. Тигүүчү айымдын пикиринде Кыргызстанда кийим тигүүчү цехтер өнүгүү жолунда. Ушундан пайдаланып улуттук кийимди өзүбүз өнүктүрүшүбүз керек. Кийимдерге оюу чегерүү ар кимдин эле колунан келе бербейт. Ар бир оюу адамдын жаш курагы менен байланышта, кийим аркылуу адамдын жаш өзгөчөлүктөрүн аныктаса болот. Кыргыздын ар бир оюуларында терең маани, философия бар, аны тигүү да өзүнчө искусство.

Тигүүчүнүн сөзүнөн кийин базарда сатылып жаткан улуттук кийимдерге көз салдык. Алардын кооздугу, бычылып тигилиштери, денеге ыңгайлуулугунан сырткары сатыкка чыккан улуттук кийимдердин өтүмдүүлүгү жөнүндө Ош базарындагы сагуучу Нурзада Ишенбаева менен маектештик.

Бул жерде улуттук кийимдин көптөгөн түрү бар. Жаштардыкынан тартып улгайган ата-апаларыбызга чейин ылайыкталып тигилген кийимдерди тапса болот. Улуттук кийимдердин илгерки жана азыркы варианттары сатылууда,- дейт Нурзада айым. Анын баамында улуттук кийимдерди көбүнчө улуу жана орто жаштагы кишилер сатып алышат. Азыр улуттук кийим модага айланды десек болот. Анткени мурда орнаменттер менен кооздолгон кийимдерди чоң-апа, чоң-аталарыбыздын гана кийип жүргөнүн көрсөк, а бүгүн жаш-кары дебей кийгендердин саны көбөйдү. Учурдагы сатылып жаткан кийимдер замандын талабына ылайык денгээлде, ошондуктан суроо-талап жетишпүү деп айта алам. Модага айланып жаткан кийимбиз келечекте брендге айланаарына толук мүмкүнчүлүктөр бар. Кыргыз болгондон кийин улуттук кийимди кийишибиз керек.

Жаштарга өрнөк болушубуз керек

Сагуучу менен маектешип олтуруп жаштардын улуттук

de kalite ve fiyatı farklı iki çeşitli kıyafet dikiyoruz. Birincisi kaliteli ve özel desenlerle süslenmiş özel günlerde giyilen elbiselerdir. Bu tür elbiseler sipariş yoluyla satın alınabiliyor. İkincisi ise günlük hayatımızda giydiğimiz elbiselerdir. Şu anda gençlerin talebini karşılayabilmeye yönelik üretilen modern milli elbiselerdir. Gelecekte milli giyimlerimiz daha da gelişecektir.”

Kırgızistan’da giyim işletmeleri gelişmektedir. Bu nedenle milli giyimlerimizi kendimi tasarlayarak geliştiriyoruz. Her desen insanın yaşıyla ilgilidir. Desene bakarak o insanın hangi kuşaktan olduğunu bilmek mümkündür. Her desenin kendine özgü bir felsefesi vardır.

Bugün pazarlarda farklı tarzda tasarlanmış birçok milli kıyafeti görmek mümkündür. Milli giyimler pazarlarda kimlerin daha çok ilgisini çektiğini Oş pazarında çalışan Nurzada İşenbaeva’ya sorduk.

Geçmişten Günümüze Ulaşan Kırgız Milli Giyimleri

Aynura Abdinazar kızı

Her milletin kendine özgü dili, örf adetleri ve giyimleri vardır. Milli giyimlerimiz her dönemin şartlarına göre yeniden üretilmektedir. Bunun en iyi örneklerden biri Kırgız milli giyimleridir.

кийимге аз басым жасагандыгын байкадык. Жаштар улуттук кийимди көбүрөөк кийсе, улуттук кийимбиз унутта калбай, өнүгүп өркүндөйт беле деген оюн билдирди шаар тургуну Акылай апа.

-Мен улуттук кийимдерди көп кийем. Аларды буйрутмасыз эле базардан сатып алам. Кыргыз экенибиздин негизги белгиси кийимбизде, тилибизде. Ошондуктан улуттук кийимди сыйлуу жерлерге эле эмес, күнүмдүк жашоодо да көбүрөөк кийүүгө аракет кылам. Улуу муундун өкүлү катары жаштарга, жаңы муунга өрнөк болушубуз керек. Бизге окшогон энелер улуттук кийимди кийбесе, европалашкан жаштар кайдан киймек эле,”-дейт Акылай апа.

-Бизде улуттук кийимдер таптакыр кийилбейт деп айтууга болбойт. Кийилет, бирок көбүнчө майрам, ар кандай салтанаттарда, өзгөчө күндөрдө гана болбосо, күнүмдүк турмушта көп эмес. Азыркы жаштар багыш маданиятынан көбүрөөк таасирленип жатабыз. Анын үстүнө улуттук кийим дегенде эле ойго түшкөн кийизден тигилген оюу-чиймелер түшүрүлгөн

кийимдердин баасынын кымбаттыгы жаштардын чөнтөгүнө туура келе бербейт,-дейт студент Жылдыз Темирова.

Жылдыздын пикиринде базарда деле жаштарга арналган улуттук кийим-кече көп сатылбайт. Мисалы калпакты ар курактагы мырзалар кийсе болот, а кыздар эмне кийишибиз керек. Улуттук десе эле ар күнү кийип жүрүү керек эмес. Өзгөчө күндөрдө кийүү жетиштүү. Бул деле улуттук кийимбиздин баалуулугун арттырат. Күнүмдүк кийимге айландырып алсак, анда баалуулуктан эч нерсе калбайт. Оймо-чиймелүү кийимди заманбап стилде болсо да каалаган жагына кийип бара албайсың.

Улуттук кийимди кечелерде, концерттерде кийүүнү салтка айландырган ырчы айым Бегимай Бекбоеванын оюнда бүгүнкү күндө жаш жубайлардын үйлөнүү үлпөт тойлордо кийиши анын өнүгүп жатканын айгинелейт.

Milli giyisiyi tasarlamak bir sanattır

Kırgızların milli giyimleri halkın kültürel, ekonomik hayatına uygun olarak yünden ve deriden yapılmaktadır. Milli giyimlerimiz günümüz şartlarına uygun olarak yeni bir tarz ve stilde çağdaş bir şekilde modaya uygun olarak üretilmektedir. Bu işte, elbise tasarımcısının büyük katkısı vardır.

Milli giyimleri dikmek herkesin yapabileceği bir iş değildir. Bu özel bir sanattır ve özel bir yetenek istemektedir. Bu konuda milli giyim tasarımcısı Anara Şeralieva şöyle konuştu: “Milli kıyafetlerimize talep gücü olduğundan dolayı 4 yıldır tezgahlar olarak çalışıyorum. Biz-

Nurzada İşenbaeva pazarlarda milli kıyafetlerin farklı türlerinin satıldığını söylüyor.

Gençlerin giyebileceği giyimlerden tutunda her yaşta insanın giyebileceği milli giyimlerin pazarda satıldığını belirtiyor. Elbiselerin eski ve yeni modaya uygun bütün çeşitleri pazarlarda satıldığını ifade ediyor. Nurzada hanım milli kıyafetleri çoğunlukla orta ve büyük yaşta insanlar satın aldığını da belirtiyor. Günümüzde milli elbise modadır. Çünkü önceleri sadece anneannelerimizin bu kıyafetleri giydiklerini gördüysek şu an gençlerin de giydiklerini görmekteyiz. Modaya dönüşen giyisilerimiz gelecekte marka olacaktır. Kırgız olduğumuz için kırgız milli giyimlerini giymemiz gerekiyor.

Gençlere örnek olmalıyız

Satıcıyla konuşurken büyüklere göre gençlerin milli elbiseye daha az ilgi gösterdiklerini fark ettik. Akılay Nine: “Eğer gençlerimiz daha çok giyerlerse milli kıyafetimiz unutulmadan belki daha da gelişecektir. Ben çoğu zaman milli kıyafet giyerim. Kıyafetleri sipariş vermeden pazardan satın alırım. Kırgız ulusunun

özelliğini taşıyan elbiseyi sadece özel günlerde değil, günlük hayatımda da kullanıyorum. Çünkü biz gençlere örnek olmalıyız. Bizim gibi anneler milli kıyafeti giymezse, Avrupadan etkilenen gençler giyer mi acaba? Gençlerimize söylemek istediğim tek şey eğer siz de milli elbisemizi giyerseniz milli değerlerimiz gelecek kuşaklara ulaşacaktır” dedi.

Akılay Ninenin fikrine karşı düşüncesini aktaran Cıldız Temirova ise: Milli elbiselerin giyilmediğini söylemek doğru değil. Çünkü milli giyimlerimizi bayramlarda, özel günlerde giyiyoruz, ama günlük hayatta çok giymiyoruz. Günümüz gençleri Batı medeniyetinden etkileniyoruz. Milli kıyafetlerin fiyatının yüksek olması da onu giymememizin bir nedenidir. Pazarda milli kıyafet çok satılmıyor ve o giyimleri günlük hayatta giymekte uygun değil. Milli olduğu için her gün giyersek o zaman kıyafetimizin değeri kalmaz. Özel günlerde giymek yeterlidir o da kıyafetimizin değerini artırır.

Milli elbiseyi konserlerde giymeyi alışkanlık olarak kabul eden şarkıcı Begimay Bekboeva'nın söylediğine göre günümüzde gençlerin düğünlerinde milli kıyafet giymesi onun gelişmekte olduğunun delilidir.

Пайдасынан зыяны көп кулактыктар Kulaklıklar Çıkanın Size Söyleyeceklerimiz Var

Касиет Джолдошбекова

Окууга же жумушка баратканда, коомдук транспортто же жөн гана сейилдөөдө сүйүктүү музыкасын угуп, узун жолду кыскартууну ким эле жактырбасын. А бирок, күнүгө кулактыкты кулакка салуу менен ден соолугуна кандай зыян келтирип жатканын көпчүлүк билбесе керек.

Музыка угуу адамды стресстен алыстатып башка бир дүйнөгө алып барат. Атүгүл музыканын дарылык касиети бар экенин изилдөөчүлөр тастыктаган. Жашоого болгон көз карашы, табити ар башка болгон жаштардын басымдуу бөлүгү кулактыктан музыка угууну жактырышат. Ушундан улам коомдо “мурун мырзалар айымдар менен танышууда баш кийимин чечишсе учурда кулактыгын чечишет” деген түшүнүк пайда болду.

“Музыка угуп жатып уктап да калам...”

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин студенти Мерве Наз Учар “кулактык мени адамдардан жана көчөдөн алыстатып башка бир дүйнөгө алып баргансыйт. Кулактык менен музыка укканды жакшы көрөм. Кечкисин радио угуп уктап да калам. Коом ичинде өзүм калаган нерселерди эч кимге тоскоол болбой уга алам. Кулактыктар жашообузга жеңилдиктерди алып келет, бир гана чөнтөккө салганда чатышпаса жакшы болмок”-деди (күлүп).

Адистердин пикиринде кулактык аркылуу музыка угуу кулактагы бактерияларды 700 эсе көбөйтөт. Адамдын кулагына 35-40 Дб. үндү угуу ылайык. Кулактыктан толук чыккан үн 100Дбга барабар. Жаштардын көпчүлүгү ызы-чуу көп жерде кулактыгын толук үнүн чыгаруу менен угушат. Бул кулактын бир нече жыл ичинде толук укпай калуу коркунучун пайда кылат.

Психикалык ооруларга жол ачышы мүмкүн

Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин ден соолук борборунда эмгектенген кулак мурун дарыгери Токтомамат Закировдун айтуусунда кулактыктан келген электромагниттик толкундар адамдын организминде терс таасирин тийгизип ар кандай өнөкөт ооруларга алып келет. “Кулактык бир эле кулакка эмес борбордук нерв системасына жана баш мээге да таасирин тийгизет. Ал эми нерв система жабыркаган соң психикалык ооруларга, жүрөк, кулак жана дем алуу органдарынын да ооруга чалдыгышы ыктымал. Кулактыкты көп угуу булчуң эттеринин начарлашына, тең салмактуулуктун бузулушуна, баш ооруларына, жүрөктүн бат-бат же жай согушуна, артериялык кан басымдын жогорулашына, коркуу, чочулоо сезимдерин пайда болушуна, эмгекке жарамдуулуктун жоголушуна, уйкунун бузулушуна, бат чарчоого жана мурундун каноосуна алып келиши мүмкүн”-деди дарыгер Закиров Токтомамат. Кулактыкты кулактан түшүрбөй уккан адамдын кулак тарсылдагы дүүдүтүп, баш мээнин чарчоосуна башкача айтканда нерв ооруларына жана үндөрдү алыс-жакында ажыраталбай калышына жол ачат.

Өтө зыяны вакуумдук кулактыктар

Бишкектеги “Айчүрөк” соода борборунун “Мир связи” телефон сатуу бөлүмүнүн сатычуусу Айгүл Кубатованын айтымында кулактыкты сатып алуучулардын басымдуу бөлүгү жаштар. Кулактыкты сүйүп угуучулардын көбү стерео кулактыкты тандашат. Ал эми европалыктар чоң Doctor B кулактыкка басым жасашат. “Вакуумдук кулактыкка басым жасагандардын саны арбын. Алардан абдан күчтүү үн чыгат. Бул кулактын тарсылдак безине абдан жакын болгондуктан өтө зыян. Мындан улам жөнөкөй кулактык менен гана угууну сунуштайбыз. Экзамендин алдында микро кулактыкты издеген окуучу, студенттер көбөйүп калат”-деди Айгүл Кубатова.

Учурда кулактыгын зыян экендигин билип туруп, ага карабастан баш тарта албаган жаштардын саны арбын. Сүйүктүү музыкаңызды жогоруда айтылган эрежелерди сактоо менен уксаңыз угуу функцияңыз бузулбайт, ден соолукка зыяндуулугу минималдуу болот. Бирок эрежени миң сактаган күндө да күнүмдүк угуу нормасын 1 сааттан ашырбоого аракет кылыңыз.

Стреси атмак için мюзик dinlemek...

Мүзик инсани стресстен uzakлаштырып başka bir dünyaya götürüyor. Hatta müziğin iyileştirici özelliklerinin olduğu da söyleniyor. Hayata farklı bir bakış açısı olduğunu idda eden gençlerin birçoğu kulaklık aracılığı ile müzik dinlemeyi tercih ediyor. Bu yüzden toplumda: ‘Eskiden erkekler bayanların karşısında şapkalarnı çıkarırdı, şimdi ise şapkalarn yerine kulaklıklarını çıkarıyor’ deniyor. Kulaklıklar her zaman gençlerin kulağında veya cebinde özel yerlerini almış durumdadır.

Kulaklıkların takarak uyuyorum...

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nin öğrencisi Merve Naz Uçar: “Kulaklıklar bence insani sokaktan ve insanlardan soyutluyor. Bu yüzden kulaklıklarını seviyorum. Geceleri radyodan kulaklıklarla müzik dinleyerek uyuyorum. Toplu kullanılan yerlerde kimseyi rahatsız etmeden televizyon ve radyoların kulaklığımla takip edebiliyorum. Bence kulaklıklar hayatımıza kolaylık getiren araçlardan biri ama keşke cebimize koyduğumuzda karmaşık olmasalardı” diye kendi görüşlerini dile getirdi.

Kasiet Dcoldoşbekova

Okulda, sokakta, evde hayatımızın vazgeçilmezi haline gelen kulaklıklar, insanlara her ortamda müzik dinleme imkanı veriyor. Ancak her gün telefonumuzdan müzik dinlemek için kulağımıza taktığımız kulaklıklar, sağır olma riskinizi de artırıyor.

Yüksek Sesle Müzik Tehlikeli

Kulaklığı keşfeden tasarımcılar gelecek neslin sağır olma riskini göz önünde bulundurmamış olabilir. Kulaklıkla müzik dinlemek insanın kulağındaki 700 hücreyi çarparak yok ediyor. İnsan kulağı 35-40 db ses uygunken, kulaklıklar kulağa 100 db ses veriyor. Gençlerin birçoğu gürültülü ortamlarda çok yüksek sesle müzik dinlemeyi tercih ediyor. Bu durumun çok uzun süre devam etmesi ise sağır olma riskini artırıyor.

Akıl hastalıklarına yol açabiliyor

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nin Kulak Burun ve Boğaz Uzmanı Toktomamat Zakirov: “Elektro manyetik dalgalar, insan organizmasına çok zararlı ve ciddi hastalıklara yol açabiliyor. Kulaklık sadece insan kulağına değil merkezi sinir sistemine ve beyine de çok zarar veriyor. Sinir sistemi zarar görünce kalp, kulak ve akciğer de mutlaka hastalıklar ortaya çıkıyor. Çok uzun süre kulaklıkla müzik dinlemek insan vücut dengesine bozulmasına, baş ağrısına, kalp atışının hızlanmasına veya yavaşlanmasına, kan basıncının yükselmesine, korku duygusunun ortaya çıkmasına, uyku düzeninin bozulduğuna, çabuk yorulmaya ve burun kan akışına yol açabilir. Kulaklığı her zaman kulağında olan insanın beyinin her zaman uyarılma halinde olması beyinin yorulmasına neden olur. Yani sinir hastalıklarına ve sesleri uzak ve yakından ayırt edememeye neden olur. Kulaklıkla beraber uyuyan gençlerimizin kulağında gürültü kaydedilir ve sağlığa yol açar. Kulaklığı alçak sesle beyni dinlendirebilen müzik ve haber takip etmek için kullanmak gerekiyor” dedi.

En zararlı Vakum kulaklıklar

Ayçürök Alışveriş Merkezi'nin ‘Mir svyazi’ telefon satma bölümünün satıcısı Aygül Kubatova kulaklığı genelde gençler satın alıyor. Amatörler çoğunlukla stereo, Avrupalılar ise büyük Doctor B kulaklıklarını tercih ediyor. Vakum kulaklıkları seven gençlerin sayısı oldukça fazladır. Ancak bu tür kulaklıklardan müzik yüksek sesle çıktığından ve kulak zarına yakın olduğundan dolayı çok zararlıdır. Onun için normal kulaklıklar kullanmak gerekiyor. Sınav haftalarında mikro kulaklıklar arayan alıcıların sayısı artıyor. Bu tür kulaklıklar çok küçük olduğu için özel bir enstrümanın yardımıyla yerleştirilebiliyor.

Kulak Sağlığım için nelere dikkat etmeliyim?

Aşağıda yazılanları dikkatli okursanız işitme kaybını önleyebilirsiniz.

Kulaklığın sesini yükseltmenin en iyi derecesi %50-60 civarıdır. Sizin kulaklığınızdan müzik dışarıya duyulmaması gerekir.

Normal ve bilgisayar kulaklığına odaklanmalısınız, çünkü vakum kulaklığı çok zararlıdır.

Günde 1 saat normal sesle müzik dinlerseniz, kulağınız zarar gelmez.

Dışarıdaki gürültüyü duymamak amacıyla kulaklığın sesini yükseltmemelisiniz.

Төмөндө көрсөтүлгөн эрежелерди сактоо менен угуу функциясын жоготуп алуу коркунучун алдын алууга болот:

1. Кулактыгын үнүн эң оптималдуу чоңойтуу варианты 50-60 пайыз. Чыккан музыкаңар сыртка угулбашы зарыл.
2. Жөнөкөй жана чоң компьютердин кулактыгына басым жасаганыңыз оң. Вакуумдук кулактыктардын зыяндуулугу көбүрөөк.
3. Күнүнө бир саат үнүн орточо чыгарып угуу кулакка эч кандай зыян алып келбейт.
4. Сырттагы ызы-чуу угулбасын деп үнүн максималдуу чоңойттуудан баш тартыңыз.

Kulak sağlığını korumalıyız!

Günümüzde neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilerek doğru olanı yapmama hastalığı var. Kulaklığın ne kadar zararlı olduğunu bilmesine rağmen onu terk edemeyen gençlerin sayısı oldukça fazla. Sevdiğiniz müziği dinleyebilirsiniz sadece yukarıda yazılanları dikkate alırsanız kulak sağlığınızı korumuş olursunuz.

Тамеки тарткан кыздардын саны өсүүдө

Чотбаева Альбина
Atila Güven

Sigara Kullanan Kadınların Sayısı Artıyor

Мындан 5-10 жыл мурун тамеки чеккен айымдарды сейрек кездештирсек, учурда мындай көрүнүш эч кимди деле таң калтырбай калды. Өкүнүчтүүсү тамеки чегүү өзгөчө кыздар арасында күндөн-күнгө өсүп, өзгөчө «модага» айланып бараткандыгында.

Kırgızistan'da 5-10 yıl öncesine kadar sigara içen kadınlara pek rastlanmazken, günümüzde bu görüntüyle sık karşılaşır olduk. Asıl üzücü olan ise; Sigara kullanma alışkanlığı kadınlar arasında günden güne çoğalmakla kalmayıp, adeta güzel bir şey gibi sanki günümüzün modası haline geldi.

Маалыматтарга ылайык 2006-жылдан бери тамеки тарткандардын саны кескин түрдө өскөн. Тагыраагы Кыргызстандын калкынын 63 пайызы тамеки тартса, алардын 20 пайызы кыздар болууда. Мындан улам өлкөдө өпкө, рак ооруларынан көз жумгандардын саны өскөн.

Адистердин айтымында тамеки тарткан кыздардын санынын өсүшү менен өлкөнүн генофондуна да чоң коркунуч келүүдө. Эң башкысы азыркы кыздар келечектеги эне болорун унутушпаса. Алар тамеки чегүү менен өздөрүнүн гана ден-соолугуна зыян алып келбестен, келечектеги балдарынын өмүрүнө да балга чабууда. Эгерде боюнда бар аял тамеки тартса кан менен кошо тамекидеги 4000ге жакын уулуу заттар курсактагы балага да барат. Натыйжада айы-күнүнө жетпей ара төрөлгөндөр, салмагы аз, акыл-эси кем, майып ымыркайлар төрөлүүдө дешет докторлар. Мындан сырткары тамеки тарткан айымдардын жүзүнө эрте бырыш басып, сымбаты да эрте бузулаары белгилүү. Айрым адамдардын: «тамеки чарчагыңдыкты басып, нерви эс алдырат» деген түшүнүгүн дарыгерлер четке кагат. Себеби андагы никотин бир аз дүүлүктүрүүчү касиетке ээ. Ошондуктан көпчүлүгү тамекини алгач көңүл ачуу үчүн чексе, кийинчерээк организм көнүп, талап кылып калат. Кыздардын организми эркектердин организми не салыштырмалуу бат көнөт жана бат зыян тартат. Ушундан улам тамекиге көз караңдуулук өнөкөт ооруга айланып калууда дешет дарыгерлер.

Учурда тамекини ким көбүрөөк сатып алат деген суроо менен Бишкек шаарындагы айрым дүкөндөргө баш бакканыбызда көбүнчө 15-16 жаштан жогорку эркек балдар жана 18-20 жаштан жогорку кыздардын сатып алаарын айтышты. Орточо эсеп менен 1 куту тамекинин басы 20-50сом. Ушундан улам тамеки тарткандардын өсүшүнүн себебин айрымдар тамекинин арзан сатылуусунда деп эсептешет. Тамекинин баасын көтөрүү керек. Ошондо гана бир аз да болсо тамеки тарткандардын саны азаят. Мисалы Түркияда 1 куту тамекинин басы 200-300 сомго чейин жетет.

«Күндөн-күнгө тамеки тарткандардын санынын өсүп жатышынын дагы бир себеби эч кандай чектөөсүз эле бардык дүкөндөрдө же дагы башка жайларда ачык эле сатылып жаткандыгында» дейт №83 мектептин мугалими Рахматова Венера. Тамеки чеккендердин көпчүлүгү алгач мектеп жашында, өткөөл куракта чегип көрүшөт да ага байланып калышат. Мындан улам Венера айым мектептерде тамекинин зыяндуулугу тууралуу түшүндүрүү иштери жана атайын сабактардын көбүрөөк өтүлүп туруусу керек деп эсептейт. Бул тууралуу 2008-жылы кабыл алынган «Кыргыз Республикасынын жарандарынын ден-соолугун тамекинин зыяндуу

таасиринен коргоо» жөнүндөгү мыйзамдын 12-беренесинде 18 жашка чейинки өспүрүмдөргө тамеки сатууга тыюу салынат деп айтылат. Тилекке каршы бул мыйзам жазылган боюнча калып келет.

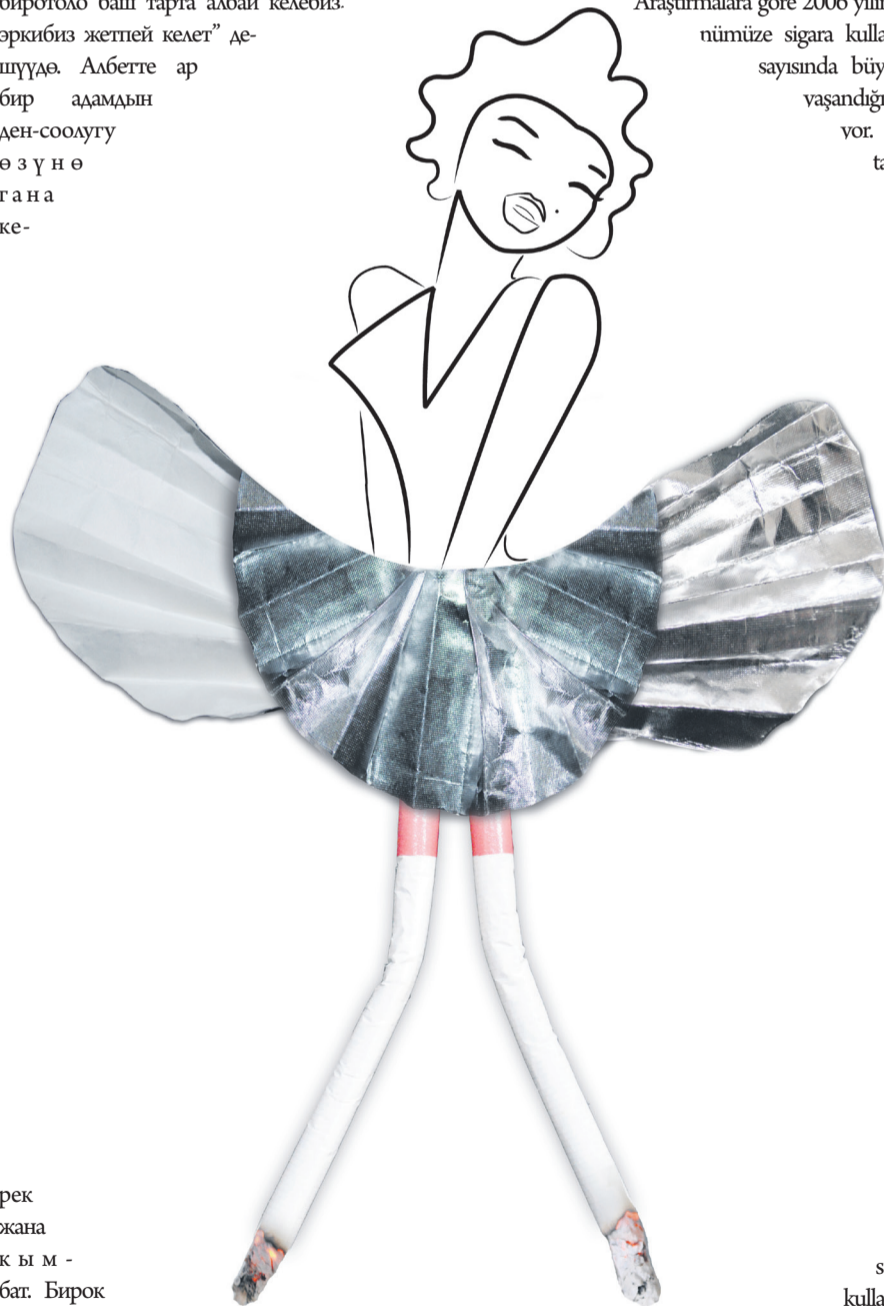
Тамеки чеккендердин көпчүлүгү «тамекинин канчалык зыян экендигин билебиз бирок, андан биротоло баш тартат албай келебиз.

эркибиз жетпей келет» дешүүдө. Албетте ар бир адамдын ден-соолугу өзүнө гана келет.

рек жана кымбат. Бирок коомубуздагы мындай терс көрүнүштөрдүн күн санап көбөйүшү, айрыкча үй-бүлөнүн тириети, үйдүн куту, эртеңки күндө эле эне болуучу кыз-келиндерибиз мындай жаман адаттарга берилип кеткендиги ар бир адамды ойлондуруусу, кабатырландырышы керек. Мындай темп менен жүрүп олтурсак өлкөнүн эртеңки келечегине эмне болоорун эч ким так кесе айталбайт.

Bunun sebebi olarak neyi gösterebiliriz? Kadınların sigara kullanmalarına sebep olan şeyin günden güne kültür seviyesinin yükselmesinde mi aramalıyız? Ya da eskisi kadar ailelerinden yeterli terbiyeyi alamamalarından mı kaynaklanıyor diyeceğiz? Zamanı mı, yoksa insanlığı mı sorumlu tutacağız? Bu sorular bile kendi içinde ayrı bir sorun teşkil ediyor.

Araştırmalara göre 2006 yılından günümüze sigara kullananların sayısında büyük artış yaşandığı görülüyor. Kırgızistan halkı

Araştırmalara göre 2006 yılından günümüze sigara kullananların sayısında büyük artış yaşandığı görülüyor. Kırgızistan halkı de sigara kullanan genç kızların geleceğin anne adayları oldukları gerçeği unutulmamalıdır. Kadınlar sigara içerek kendi sağlıklarını tehdit etmekte kalmayıp gelecekte sahip olacakları çocuklarının da sağlıklarını tehlikeye sokmaktadır. Eğer hamile bir kadın sigara kullanırsa kan yoluyla sigaradaki 4000 e yakın zararlı madde çocuğunu da etkileyecektir. Neticede doktorlar erken doğumlar, zayıf ve akıl sağlığı eksik özürlü bebeklerin çoğunlukla sigara kullanımından kaynaklandığını söylüyorlar. Doktorlar yapılan araştırmalar doğrultusunda kadınların organizmasının, erkeklerin organizmasına nazaran daha çabuk bağımlı olmaya eğimli olduklarını belirtiyor. Araştırmacılar tarafından sigaraların satıldığı yerlerde sigarayı en çok kim satın alıyor diye küçük bir araştırma yapılmış ve çoğunlukla 15-16 yaşından büyük erkekler ile 18-20 yaşından büyük kızların satın aldıkları ortaya çıkmış. Ülkemizde ortalama bir kutu sigaranın 20-50 som civarında yok pahasına satılıyor olması sigara tiryakilerinin sayısında artışın bir başka sebebi olarak ta gösterilebiliriz. Devlet tarafından sigaranın satış fiyatının yükseltilmesi gerekmektedir. Buna bağlı olarak sigara içenlerin sayısında biraz daha azalma olacağı örneklerle görülmektedir. Örneğin Türkiye'de bu problemin önüne geçmek amacıyla sigaranın satış fiyatını belli oranlarda yükseltmiş ve karşılığında sigara içenlerin sayısında yüksek miktarda azalmaların olduğu görülmüştür. Türkiye'de 1 paket sigaranın fiyatı 200'den 300 soma kadar olduğu göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizin de bu yönde aynı tedbirleri alması gerektiği gerçeği ortaya çıkıyor. Bıçkek'in 83 Numaralı okulunda öğretmenlik yapan Venera Rahmatova ise bize sigara içenlerin sayısının çoğalmasının başka bir nedeni olarak sigaraların hiçbir şart gözetilmeksizin bakkal, market vb. başka yerlerde hiçbir kurala bağlanmadan satılıyor olmasından kaynaklandığını söyledi.

Sigara tiryakilerinin çoğunluğu çocuk yaşta daha ilkokula giderken sigarayla deneme yöntemi ile tanışıyor sonradan alışkanlık haline gelerek birer sigara bağımlısı olarak topluma karışıyorlar. Okullarda sigaranın zararları hakkında çalışmaların yanı sıra bilgilendirmeler ve özel derslerin yaygınlaştırılarak çoğaltılması gerekiyor. Bu maksatla 2008 yılı kabul edilen "Kırgızistan Cumhuriyeti vatandaşlarının sağlığını sigaranın zararlarından korumak" amacıyla kabul edilen kanununun 12. Maddesinde 18 yaşından küçüklere sigara satılmasına yasak getirilmiş olmasına rağmen maalesef bu kanun uygulanamamış, kanun olarak yazıldığı ile kalmıştır.

Sigara içenlerin çoğunluğu "Sigaranın zararlarını biliyoruz ancak sigaradan bir türlü vazgeçemiyoruz." diyorlar. Her insan kendi sağlığından sorumludur. Ancak toplumumuzda görülen böyle kötü örneklerin gün geçtikçe artıyor olması, ailenin direği, yarınlarmızın annelerini olacak kız-gelinlerimizin böyle alışkanlıklara eğilim göstermeleri herkesi bu sorun hakkında düşündürmelidir. Kırgızistan'da 5-10 yıl öncesine kadar sigara içen kadınlara pek rastlanmazdı. Oysa şimdilerde bu görüntüyle sıklıkla karşılaşır olduk. Asıl üzücü olan ise; Sigara kullanma alışkanlığı kadınlar arasında günden güne çoğalmakla kalmayıp, adeta güzel bir şey gibi sanki günümüzün modası haline geldi.

Социалдык тармактарга ким каршы, ким макул?

Бүгүн илим менен техниканын «колу» космоско жетип, адамдардын акыл-эсин техника жана интернет башкарып турган сыяктуу. Интернет бардык тармактагы маалыматтарды өзүнө камтыган, адам баласынын негизги маалымат алуу булагына айланды. Күндөлүк турмушта кандай гана суроо же маселе болбосун барын интернеттен карап, жооп алууга умтулуп калдык.

Dünyaıı Saran Sosyal Ağlar

Günümüzde bilim ve teknolojinin eli uzaya kadar uzanarak, insanoğlumun aklını bilim ve internet yönetiyor gibi görünüyor. İnternet tüm ağlardaki bilgileri kendi içerisinde toplayarak, insanoğlumun temel bilgi kaynağı haline geldi. Günlük yaşamımızda neredeyse bütün soru ve problemleri internet üzerinden çözmeye çalışıyoruz.

Мунара Кадырдин кызы

Munara Kadirdin kızı

Социалдык тармак деген эмне?

Интернет баракчаларында социалдык тармактар - бул бирдей максаттагы интернет колдонуучулардан түзүлгөн өзүнчө бир коом. Социалдык тармактардын эн негизги өзгөчөлүктөрү интернет аркылуу дүйнөнүн ар кыл бурчундагы адамдар менен достошуу, мамиле түзүү жана маалымат алмашуу. Бул тармактардагы ар бир колдонуучу жаңы маалыматтарга ээ болууга жана каалаган маалыматты жайылтууга мүмкүнчүлүктөр бар.

Кыргызстан экинчи орунда

Бүгүнкү күнгө чейин социологдор социалдык тармактардын көбөйүшү Европа менен Америкада өзүнчө бир айыкпас ооруга айлангандыгын айтып келишсе, ал оору эми Кыргызстанды да каптап келгендей сезилет. Фейсбук, Твиттер, Контакт, Мой Мир өңдүү тармактар Кыргызстандагы интернет колдонуучулардын арасында кеңири жайылган. 2012-жылдагы статистикага таянсак, Кыргызстанда 767514 адам социалдык тармактарды колдонот. Колдонуучулардын басымдуу бөлүгүн башкача айтканда 60 пайызын айымдар түзөт жана алардын көбүнүн жаш курагы 19-24 жашка чейинкилер. Орто Азияда социалдык тармактарды көп колдонуу боюнча Кыргызстан Казакстандан кийинки экинчи орунда турат.

Социалдык тармактардан алыс болгула!

Миллиондогон адамдардын

кызыгын арттырган социалдык тармактардын коомго, айрыкча жаштарга таасири кандай деген суроо пайда болот. Жогорудагы суроого жооп издеп, эл арасында сурамжылоо жүргүзгөнүбүздө бул тармактардын таасиринен кооптонуп, анын болжолдуу кесепеттеринен күмөн санаган адамдар аз эмес. «Мен социалдык тармактардын бирин да колдонбойм. Өзүм мугалим болуп эмгектенгендиктенби айтор, учурда бул тармактардын терс гана жагын көрүп жатам. Мектепте окуучулардын колунан уюлдук телефон түшпөй, сабак учурунда да достору менен баарлашып отурушат. Албетте, алардын сабакка көңүл буруусуна, теманы түшүнүүсүнө жолтоо болот. Өзгөчө жаш балдар мындай тармактарды колдонбой эле койсо. Мындан сырткары кат жазышуу менен эле жаңы таанышып жаткан адамды толуту менен аңдап билүүгө мүмкүн эмес. Адамды моралдык жактан жарды кылып, инсан катары өнүгүүгө бут тосот. Адам менен маңдай-тескей отуруп сүйлөшүүгө эмне жетсин» -дейт Бишкек шаарындагы №77 мектептин мугалими Шайыркул Өмүрзакова.

Мен бул тармактарда жашайм...

«Социалдык тармактарды таптакыр колдонбойм» дегендер менен бирге эле алардан «башыма түк чыкканы арыла албай, ошол жакта жашап калдым» дегендер да аз эмес. «Мен социалдык тармактарды күнүгө колдоном. Анткени,

маалыматтык дүйнөгө кеңири кирип, таанышып, маалыматка ээ боло аласын. Ата-энем, бир туугандарым чет өлкөдө болгондуктан, алар менен баг-бат сүйлөшүүгө туура келет. Ал эми уюлдук телефонго күндө бирдик жүктөп сүйлөшүүгө чак кирпигим чак келбейт. Кандайдыр бир маселени чечүү үчүн досторуман кеңеш сурайм. Айрым учурларда жан дүйнөмдөгү сезимдеримди башкалар менен бөлүшүп, көңүл ачууга да шарт түзүлөт. Кыскасы, социалдык тармактарды жөн эле колдонгондордун эмес, ал жакта жашагандардын катарына кирем», -деп сөзүн жыйынтыктады И.Арабаев атындагы университеттин студенти Эмилбек кызы Асел.

Маалыматтарга таянсак орто эсеп менен социалдык тармактарды колдонгондордун ар биринин 195 досу бар жана алар күн сайын бул тармактарга эки жолу киришет.

Жубайымды агенттен таптым

Адистер учурда ар бир үчүнчү үй-бүлө социалдык тармактардын айынан ажырашып жаткандыгын айтышса, айрымдар өз теңин ушул тармактардан табышат экен. Шаардагы маршрутдук таксилердин биринин айдоочусу Болот Айдаралиев дал ушул социалдык тармактардан жубайы менен таанышып үйлөнгөндүгүн, учурда эки уулдун агасы экенин айтты. Дүйнөдө ар бир бешинчи, ал эми Америкада ар бир сегизинчи үй-бүлө социалдык тармактардан таанышып үйлөнгөндөр.

Сосыл аг nedir?

İnternet sayfalarında sosyal ağlar bu tek amaçta internet kullanıcılarından oluşan bir topluluktur. Sosyal sektörlerin en önemli özellikleri internet yoluyla dünyanın her bir köşesindeki insanlarla arkadaşlık kurmak, ilişki kurmak ve bilgi aktarımını sağlamaktır. Bu ağlardaki tüm kullanıcılar yeni bilgilere sahip olmaya ve istediği bilgileri yayma imkanları bulunuyor.

Kırgızistan ikinci sırada

Bugüne kadar sosyologlar sosyal ağların artışı Avrupa ile Amerika'da kendine özgü bir çaresiz hastalığa dönüştüğünü belirtirken, günümüzde bu hastalık Kırgızistan'da sarmış durumda görülüyor. Facebook, Twitter, Kontakt, Benim Dünyam vb. ağlar Kırgızistan'daki internet kullanıcılarının arasında fazlasıyla yaygınlaşmıştır. 2012 yılının istatistiğine göre Kırgızistan'da 767.514 insan sosyal ağları kullanıyor. Kullanıcılarının yoğun bölümü diyer bir ifadeyle % 60'ını bayanlar oluşturuyor ve onların çoğunun yaş aralığı 19-24 arasındadır. Orta Asya'da sosyal ağları en çok kullananlar sıralamasında Kırgızistan, Kazakistan'dan sonra ikinci sırada yer alır.

Sosyal ağlardan uzaklaşın!

Milyonlarca insanın ilgisini çeken sosyal ağların topluma, özellikle

gençlere etkisi ne derecedir, sorusu ortaya çıkıyor. Yukarıdaki soruya cevap arayıp, halk arasında bir araştırma yaptığımızda bu ağların olumsuz etkisinden korkup, sosyal ağın etkilerinden çekinen insanların da sayısı az değil.

Bişkek şehrinin №77 okulunun öğretmeni Şayrgül Ömürzakova: «Ben sosyal ağların hiç birini kullanmıyorum. Günümüzde bu ağların sadece olumsuz tarafını görüyorum. Okulda öğrencilerin elinde cep telefonu eksik olmadan, ders saatlerinde de arkadaşlarıyla sohbet ediyorlar. Tabi ki, onların dersteki dikkatini, konularını anlamasına engel olur. Özellikle gençler bu tür ağları kullanmasa iyi olur. Bunun dışında mesajlaşma ile de yeni tanıştığı insanı tamamiyle iyi tanınması mümkün değildir. İnsan ahlaki taraftan aydınlatıp, insan olarak gelişimine engel olur. İnsanla karşılıklı oturup, sohbet etmenin yerini hiç bir şey tutamaz» diyor.

Günümüze kadar görüldüğü gibi Almanya'daki Tüketici Haklarını Koruma Bakanı İlza Aygüner, vatandaşları sosyal ağlardan uzak olmaya çağırıyor. Bu ağlarda milyonlarca insan hakkında bilgi toplandığı için, o bilgilerin gerek olduğunda herhangi bir grubun çıkarı için kullanılabilceğinin mümkün olduğunu söyledi. Bu ağlardaki kullanıcıların %37'si özel hayatıyla ilgili bilgileri paylaştığı için bazı insanlar kendi hayatlarına son vermeye kadar giden sonuçlarla karşılaşabiliyor.

Ben bu ağlarda yaşıyorum

Bu görüşte ise sosyal ağları hiç kullanmıyorum diyenlerle birlikte de «Kendimi bildim bileli sosyal ağlarda yaşıyorum» .Arabaev üniversitesinin öğrencisi Asel Emilbek kızı: «Ben sosyal ağları günlük kullanıyorum. Çünkü bilgi dünyasına girerek, bilgiye sahip olabiliyorum. Ailem, kardeşlerim yabancı ülkede olduklarından dolayı, onlarla sık sık konuşabiliyorum. Artık cep telefonuma günlük kontör yükleyip konuşmak cazip gelmiyor. Herhangi bir sorunu çözmek için arkadaşlarıma danışabiliyorum. Bazen içimdeki hisleri başkalarıyla paylaşıp, eğlenmeye de yardımcı oluyor. Kısacası, sosyal ağları sıradan kullananlar değil, sosyal ağlardan yaşayan biriyim» dedi. Orta hesapla sosyal ağları kullananların her birinin 195 arkadaşı var ve onlar gün geçtikçe bu ağlara iki kez giriyor.

Eşimi sosyal ağda buldum

Uzmanlar günümüzde her üç ailenin sosyal ağlardan dolayı ayrıldığını söylese de, bazıları kendi dengini bu ağlardan buluyor. Bişkek'te dolmuş şöförlüğü yapan Bolot Aydaraliev eşiyile sosyal medyada tanışıp evlendiğini, şimdiye iki oğlunun olduğunu ve mutlu bir baba olduğunu söyledi.

Dünyada her beş ikisiden biri, Amerika'da ise her sekiz kişiden biri sosyal ağlar vasıtasıyla tanışarak evlenmektedir.

БАЛДАР АДАБИЯТЫНЫН АЯНЫЧТУУ АБАЛТЫ

Çocuklar Kaybolan Masallarını Arıyor

Бүгүнкү күндө балдарды компьютер, телефон оюндарына азгырылып, китеп окубайт деп күнөөлөй беребиз. Бирок, алар окуй турган китептер барбы, китеп окуу маданиятын калыптандырууга жасалган аракеттер жүргүзүлүп келеби, деген суроолорго жооп издөөдө негиз бар.

Айзирек Урматбекова

“Балдар адабияты” деген түшүнүк термин катары кыргыз тилине совет бийлигинин жылында гана пайда болгону менен кыргыз эли тээ атам замандан бери эле жаш балдардын ой жүгүртүүсүн жакшырттып логикасын өстүрүү үчүн табышмактарды, тилин жагык кылып, так сүйлөшүү үчүн жаңымачтарды, дүйнөгө болгон көз карашын, түшүнүгүн кеңейтүү, калыптандыруу максатында жөө жомокторду айтып келген.

2012-жылы балдарга арналган 62 гана китеп чыккан

Мамлекеттик китеп палатасынын директорунун орун басары, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер Кален Сыдыкованын айтымында 2012-жылы 1080 китеп жарык көрүп, 198и көркөм адабияттан туруп, ошолордун ичинен эң өкүнүчтүүсү 62 гана китеп жаш балдарга арналган. Баса белгилей кетчү нерсе, анын 38и гана кыргыз тилинде болуп, калганы башка орус, өзбек, англис жана башка тилдерде чыккан. 2013-жылдагы статистика 23-апрель Эл аралык китеп күнүнө карата чыгарылат. Балдар адабиятынын кейиштүү абалын көрүп туруп, балдар китеп окубайт деп айтуунун өзү туура эмес.

Өлкөнүн келечеги болгон балдарга арналып чыккан китептердин саны жалпы жарык көргөн окулуктардын 10 пайызын да түзбөйт. Коомдун эртеңкиге болгон ишеничи, жаш курактагыларга кошкон салымы ушунчалыкпы?

Китепти компьютер, телевизор алмаштыра албайт

Ийгилик ээсин кантип тарбиялоого болот? Бул суроого британ журналисти Саймон Купер: “Ата-энелерге айта турган жөнөкөй гана нерселер: балаңыз менен сүйлөшүңүз, ага китеп окуп жана ырдап бериниз”, деп жооп берген экен. Психологдордун айтуусунда, ата-эненин бул далаалаты баланын мээсин калыпка салууга аракет жасоо болуп эсептелет экен.

Ош облусунун Кара-Суу районунун тургуну Асылкан Кыргызбаева: “Менин уулам Бектур Кыргыз-Түрк “Сема” балдар лицейине тапшырып, окуй баштагандан бери блокнот ачып, ага

сарптаган чыгымдарды жаза баштагам. Окууну бүткөндөн кийин Германияга өтүп, учурда иште сарптаган каражаттардын, акчанын 2-3 эсесин кайтарып койду” деп белгиледи.

Үч жашка чейинки балдарды мээси үйрөнүүгө абдан ыкту экендигин белгилеген неврологдор ушул куракта китеп окуп берүү, алардын жашоого болгон көз карашын, дүйнөнү кабылдоосу калыптандырууга өбөлгө түзүп айтышкан.

Балдарга арнап жазган калемгерлерге колдоо жок

Өкмөттүн маалымат бөлүмүнөн билдиргендей үстүбүздөгү жылы балдар адабияты боюнча сыйлык тапшырылган. Сыйлык Сулайман Рысбаевди “Айбийке сулуу” китеби, Жаньбек Жунушевдин “Жашынмак “Бака, бака балчак”, “Бир орунду самолёт”, “Бал курсак” китептер жана Жакыпбек Абдылдаевди “Бал челек” жыйнагы татыктуу болгон. Ал эми эң мыкты котоң молор сыйлыгына Салижан Жигитов которгон А.С.Пушкинди “Алтын балык жөнүндө жомогу жана Абдыкерим Муратов котоңгон “Чоң энемдин алтын саңдыгы” аттуу түрк элдердин жомоктору болду.

“Азыркы тапта Кыргызстандагы балдар адабиятынын жалп абалы мышык ыйлагыдай. Дегеним дээрлик көңүл бурулбай калды. Жаш өспүрүмдөргө арналган китептер чыкса да аз санда. Ана эң негизгиси тил маселесинде Шаарда басылган китептер өң чөй орус тилинде жана шаарды балдарга гана багытталган. Эле теги балдар түстүү сүрөттөр менен берилген жомок китептердө көрө элек десек жаңылышпайбы Бул баланын калыптанышында эң чоң кемчилик. Анткени жомок - өзүнчө бир дүйнө. Элеттик кыргыз тилдүү балдар ошол дүйнөнүн сырттында калып жатат. Албетте, бул жаатта иш алып барган адамдар да жок эмес. Маселен мурдагы президент Роза Отунбаева өзүнүн фонду аркылуу балдар адабиятына салым кошуп жатат. “Бөбөк ыры” деген конкурс өткөрдү. Балдар ырларын жазган акын-жазуучуларга демөөрчү болуп жатат.

2010-жылдан баштап кыргыз-

ча китептерди, биринчи кезекте балдарга арналган китептерди тартууда байланыш түйүндөрү жигердүү роль ойной баштаган. Мисалы, “Кыргыз почтасы” китептерди өлкөнүн бардык почта түйүндөрүндө сатуу кызматын өз мойнуна алган. Бул ошол кездеги президент Роза Отунбаеванын макулдугу менен президенттик пландын алкагында китеп соодасын нормалдаштыруу боюнча уюштурулган.

Гүнүмүздө çocukların bilgisayar ve telefon oyunlarına olan ilgisinden yakımp, kitap okumuyor diye suçluyoruz. Ancak okuyacak kitaplar var mı, kitap okuma alışkanlığını oturtmak için neler yapıyor gibi sorulara cevap bulmaya çalıştık.

Ayzirek Urmatbekova

Çocuk edebiyatı terimi kırgız diline Sovyet döneminde giren bir söz gibi görünse de Kırgız halkı eskiden beri gençlerin düşünce kabiliyetini geliştirmek amacıyla anlamlı ve hızlı konuşabilmesi için bilmececi, dünyaya olan bakış açısını geliştirmek amacıyla masalları anlata gelmiştir.

2012 yılında çocuklar için sadece 62 kitap çıktı

Devlet Kitap Bölümünün Müdür Yardımcısı Kalen Sıdıkova, 2012 yılında 1080 kitap yayımlandığını 198'i edebi kitaplar oluştururken, Bu 198 kitabın ise sadece 62'sini çocuklar için çıkarılan kitaplar olduğunu belirtti. Çok üzücü tarafı da bu kitapların sadece 38'i Kırgız dilinde, geri kalanı Rusça, Özbekçe ve diğer dillerdeki kitaplar oluşturuyor. Çocuk edebiyatının bu durumuna bakarak çocukların kitap okumadığını söylemek çokta doğru değil. Ülkemizin geleceği olan çocuklar için çıkarılan kitapların sayısı yayınlanan bütün kitapların yüzde onu bile değil.

Kitapların yerini ne bilgisayar nede televizyon alır

Başarılı çocuklar nasıl yetiştirilebilir? Bu soruyu İngiliz Gazeteci Saymon Kuper: ‘Anne babalara basit öneriler: çocuğunuzla konuşun, kitap okuyun ve şarkı söyleyiniz’ diye cevaplamıştır. Psikologların dediklerine göre anne babanın bu yaptıkları çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlıyor.

Çocuklara harcanan emekler, gelecekte yatırım olarak bizlere dönecektir. Gerçek şu ki memlekette hapishanelere harcanan paraya göre çocuklara harcanan paraların geri dönüşü mümkündür. Anne babaların çocukları için harcadıkları bütün harcamalar, çocuklarının en iyi şekilde yetişmesi, yapılan masrafların boşa gitmediğinin en önemli göstergesidir.

3 yaşına daha gelmemiş çocukların zihinsel öğrenme yeteneğine sahip olduğunu belirten nevrologlar bu yaşta onlara kitap okumak çocuklarımızın hayata olan bakış açısını, dünyayı tanımalarını, onların gelişmesine katkı sağlayacağını söylüyor.

Çocuk edebiyatını destekleyen pek az insan vardır

Ülkemizde yayınlanan haberlere göre geçen sene çocuk edebiyatına katkıda bulunanlar ödüllendirildi. Törende Sulayman Rusbayev'in Aybiyke Suluu kitabı Canibek Cunuşev'in Jaşınmak, Baka Baka Balçak, Bir Orundu Uçak, Bal Kursak kitapları Ca-

kıpbek Abdılđaev'in Bal Çelek kitabı ödül almaya hak kazandı. En güzel tercüme ödülüne ise Salıcan Cigitov'un tercüme ettiği A.S.Puşkin'in Altın Balık hakkındaki masalı ve Abdikerim Muratov Türkçe'den tercüme ettiği Ninemin Altın Sandığı isimli masalı seçildi.

Ancak bütün bu yapılanlar yeterli değil. Şu an Kırgızistan çocuk edebiyatının genel durumu oldukça kötü. Resmi ve sivil toplum örgütleri çocuk edebiyatıyla çok fazla ilgilenmemektedir. Gençler için çıkarılan kitapların sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor. Genel problemimiz de dil meselesidir. Kentte yayınlanan kitaplar çoğunlukla Rus dilinde ve sadece şehir çocukları için yayımlanmış benziyor. Oysa köy çocukları renkli resimlerle hazırlanan masal kitaplarını rüyalarında bile görememeleri acı bir gerçek. Bu da çocuğun gelişimindeki büyüklerimiz en büyük hatasıdır. Çünkü masal kendince bir dünyadır. Maalesef köylü Kırgız çocukları o dünyanın dışında yaşamak zorunda kalıyor. Elbette bu konuda çalışmalarını sürdürenler var. Örneğin Eski Cumhurbaşkanı Roza Otunbaeva kendi vakfı aracılığıyla çocuk edebiyatına katkıda bulunuyor. Bebek Şarkısı adlı yarışma düzenleyerek bu alana katkı sağladı. Yarışma aracılığıyla çocuk şiirleri ve şarkıları yazan şair ve yazarlara sponsorluk yapıyor.

Çocuk Kitapları Postanelerde

2010 yılından başlayarak kırgızca kitapları özellikle de çocuk kitaplarını dağıtmada posta çok büyük katkı sağlıyor. Mesela Kırgız Postası kitapları ülkenin bütün postanelerine dağıtarak çocukların satın olmasına olanak sağlıyor. Bu iş dönemin Cumhurbaşkanı Roza Otunbaeva'nın desteğiyle yapılmış bir girişimdir.

Yalnız ağaç orman olmaz

Yüzden fazla hikaye, şiir yazıp çocuklar için 27 kitap yazan, Keremet Göç, Comok dünyasına Seyahat televizyon programlarının ortaya çıkmasına büyük katkı sağlayan Bekcıldız günümüzde Yazarlar Birliği'nde arşivde çalışarak çocuk edebiyatını geliştirmektedir. Ama yalnız ağaç orman olmaz denildiği gibi çocuk edebiyatının gelişmesi için yalnız insanın çabalaması başarılı olmak için yeterli değildir.

“Кымбатынанбы” же “китайдыкынанбы”?

PAHALISI MI YOKSA ÇIN'DEN GELENI MI?

Даткайым Азамат кызы

Кыргызстанда дыйканчылык жакшы өнүккөн болсо да күндөлүк колдонулуучу тамак-аштын көпчүлүк бөлүгү чет өлкөдөн импорттолот. Бирок сырттан алып келинген тамак-аштарды көзөмөлдөө боюнча нормативдик актылар жок. ГӨО тамак-аштарды көзөмөлдөө боюнча өкмөттүн токтому да жыргатаарлык иштейбейт. Андай тамак-аштар калктын саламаттыгына чоң коркунуч келтирип, ар кандай ооруларга себепчи болууда, деп белгилешет адистер.

“Бизге тоокторду фирмандан таштап кетет”

Замира айым бир жылдан бери Ош базарында тоок менен эрдөк этин сатып күн көрөт. Алгач эле мени көрүп “кызым, кандайынан аласың, кымбатынанбы же китайскийденби?,- деп саны чоң тоок этин көрсөттү. Сурасам арасында болгону 25 сом гана айырма бар экен. Кайдан алып келесиздер, деген суроо “Бизге Америкадагы фирмандан таштап кетишет”,- деп сыймыктануу менен жооп берди. Эч кандай аталышка ээ болбогон бул фирманы тастыктаган келишим баракчасы да жок экен. Бул товардын ГӨО эмеспи деген суроо “ал эмне? Биз ГӨО сатпайбыз, башка жактан сурап көрүңүз”,- деп жанында бирге иштеген аялга “сенде барбы” деп кайрылып койду. Бул базарда ГӨО жөнүндө эч кандай маалыматка ээ болбогон бир гана Замира эже эмес, сатуучулар отурганын байкадым.

ГӨО деген эмне?

ГӨО -Генетикалык өзгөртүлгөн организм (ГМО – Генетически модифицированный организм). Жаңы бир организмди жаратуу үчүн, жандуу бир организмге башка же болбосо ошол эле түрдөгү организмдеги химиялык жол аркылуу гендин өтүүсү-генетикалык өзгөртүлгөн организм болот. Бүгүнкү күндө ГӨО тамак-аштардан улам онкологиялык оорулардын көбөйүшү, иммунитеттин төмөндөшү (көбүнчө жаш балдарда), бойдун өспөй калуусу, ымыркайлардын аз төрөлүүсү, төрөлгөн балдардын физикалык жактан алсыз, акылы кем болуп калуусу байкалууда. 2004-жылы НАТОнун бир мүчөсү эскерткендей ГӨО биологиялык курал катары колдонулуп жатат. Биология илиминин доктору Ермак Владимир Ирин 2005-жылы эксперимент жасоо үчүн ГӨО менен өстүрүлгөн буудай жана буурчакты келемиштерге берген учурда акырындык менен өлүп жок болгону аныкталган. ГӨО тамак-аштарды өндүргөн өндүрүүчүлөрү адам өмүрүн ушул келемиштерден да төмөн баалашабы деген суроону бергиң келет?.. Продукциялар чет өлкөдөн келип жатканы менен бийлик башында отургандарда кайдыгер карап жатышат.Бута чейин ЖК депутаты Дамира Ниязалиева бул маселени бир канча жолу көтөрүп чыккан, тилекке каршы эч кандай натыйжа болгон эмес.

Оору чыкканда гана көңүл бурулат

Доктор Гулнара Саматованын айтымында ГӨО тамак-аштарына өтө чоң деңгээлде көңүл бурула элек.

Анткени мындай продукциялар Кыргызстанда жакынкы 10 жыл аралыгында гана пайда болгон. Учурда бир дагы жаран ГӨО дон улам ооруканаларга катталган эмес. Бирок бул калктын саламаттыгы жайында деген мааниге келбейт. Кийинки муунга акырындык менен терс таасирин тийгизип көптөгөн ооруларга жол ачат. Ошондо гана өкмөт бул маселеге олуттуу мамиле жасап баштайт. Ооруну айыктырганга салыштырмалуу алдын алган жакшы. Ага чейин алдын алуу чараларын көрүп, калкка түшүндүрүүлөр жүргүзүп турабыз. Кыргыздар ичер суусу түтөнөөр мезгилде гана дарыгерлерге келишет. Ал мезгилде дарылоого мүмкүн эмес болуп калат, - дейт доктор Гулнара Саматова.

Мыйзамга мыйзам каршы

Бишкек шаарындагы санитардык эпидемиологиялык көзөмөлдөө борборунун, тамак-аш текшерүү бөлүмүнүн жетекчиси Мухаммад Мурзашев ГӨО тамак аштарды текшерүүчү лабораториялар жок экенин билдирди. “Базарларга бир жылда бир гана жолу санитардык көзөмөлдөө жүргүзө алабыз. Анда да 10 күн мурун кайсы күндөрү барышыбыз мүмкүндүгү жөнүндө билдирүү жөнөтөбүз. Алар биз барганча даярданып турушат. Биз текшерип, таза экен деп чыгып кетebиз. Каалаган күнү көзөмөлдөй албайсың, анткени мыйзам ага жол бербейт. 2007-жылы чыккан мыйзамдан кийин эскертүүсүз көзөмөлдөө мүмкүн эмес, адам укуктарын бузган болосуң. ГӨО тамак-аштарды эмес, ачык жерде сатылып жаткан салаттарды да көзөмөлдөй албайбыз... Канча адам уулангып, ооруканада жатат... Колубуздан эч нерсе келбейт... Өкмөт тараптан бизге текшербейсиңер деп келишет да, мыйзамды айтып берсең ушундай жери да барбы деп кайра бизден сурап кетишет”, - дейт Мухаммад Мурзашев.

Ар ким өз жеген тамагыбызга көңүл буруп, денсоолукта жүргөнүбүз Кыргызстандын келечеги жана кийинки муун үчүн жасаган эң пайдалуу жакшылыгыбыз болот, - деп окурманга эскерткибиз келет.

Натуралдык тамак-аш менен ГӨОну кантип айырмалайт?

ГӨО көбүнчө күнүмдүк колдонулуучу жер жемиштерде: алма, алмурут, картошка, буурчак, күрүч, ашкабак, жүгөрү, сүтгөн жасалган азыктарда: сүт, кефир, йогурт, колбаса; кондитердик шириндиктерде: шоколад, кант; жада калса ичкен чайыбызда да болушу мүмкүн.

Datkaým Azamat kızı

Kırgızistan'da tarım gelişmiş olmasına rağmen günlük kullandığımız yiyecek içeceklerin birçoğu yurtdışından ithal ediliyor. İthal edilen gıdalar için bir kontrol mekanizması da bulunmuyor.GDO'lu gıdaları kontrol için çıkarılan kanunlarda çalışmıyor.Bu tür gıdalar halkın sağlığına zarar veriyor ve birçok hastalığın ortaya çıkmasına neden oluyor.

Hangi Markayı sattığımızı bilmiyoruz

Zamira hanım 1 yıldır Oş Pazarı'nda tavuk satarak yaşamını sürdürüyor. Tezgahına yaklaştığımda:“Kızım hangisinden satın alacaksınız pahalı olanı mı yoksa Çin'den geleni mi” diye bana tavuk etlerini gösterdi. Sorduğumda ikisi arasında 25 som fark olduğunu öğrendim. Nerden getiriyorsunuz dediğimde “Bize Amerika'daki firmalardan getiriyorlar” diye çok sevinerek cevap verdi. Üzerinde etiketi dahi bulunmayan bu firmalarla ilgili hiçbir dokümanda ellerinde olmadığını öğrendik. Bu ürününüz GDO değil mi diye sorduğumda “Biz GDO satmıyoruz. Başka birisinden sorun” diye yanındaki satıcıya “sende var mı” diye yanındaki satıcıya sordum. Bu pazarda GDO hakkında hiç bilgisi olmayan bir

yatay gen geçişi olasılığı bulunmakla birlikte, yapılan bilimsel çalışmalarda bazı transgenik ürünlerde bulunan antibiyotik dirençlilik genlerinin hastalık yapan mikroorganizmalara geçmediği gösterilmiştir. Ancak, ülkemizde de çok sık görülen reçetesiz ve gereksiz antibiyotik kullanımının antibiyotik dirençli süper-mikroplara neden olduğu su götürmez bir gerçektir.

Bioloji biliminin doktarası Eрмаk Vladimir İrin 2005 yılında GDO'yu fareleri öldürmek için kullanmıştır. GDO ürünleri üretenler için insan hayatı farelerden bir farkı yok.

Hastalıklar çıkana kadar sorun yok

Doktor Gulnara Samatova'nın dediğine göre GDO'lu gıdalar çok dikkatte alınmıyor. Çünkü bu gibi ürünler son 10 yılda ortaya çıktı. Bu zamana kadar hiç bir in-

san GDO'lu gıdalar nedeniyle hastalanmadı. Ancak bu GDO'lu gıdaların sağlıklı olduğu anlamına gelmiyor. Bu tür gıdalar gelecek nesillere zarar vereceği kaçınılmaz bir gerçek. Hükümet çok önem vermiyor.

GDO nedir?

Genetiği değiştirilmiş gıdalara “hayır” diyenler, bunun nedenlerini şöyle anlatıyor:

Önce tanımını ortaya koyalım. Kendi türünden ya da kendi türü dışındaki bir canlıdan gen aktararak bazı özellikleri değiştirilen bitki, hayvan ya da mikroorganizmalara “Genetiği değiştirilmiş organizma” (GDO) deniyor. Doğada organizmalar arasında

san GDO'lu gıdalar nedeniyle hastalanmadı. Ancak bu GDO'lu gıdaların sağlıklı olduğu anlamına gelmiyor. Bu tür gıdalar gelecek nesillere zarar vereceği kaçınılmaz bir gerçek. Hükümet çok önem vermiyor.

Gıdalar kontrol edilmiyor

Bişkek şehrindeki Sıhhi Epidemolojik İstasyonu Yiyecek İçecek Bölümü Başkanı Muhammad Murzaşev, ülkede satılan yiyecek içecekleri kontrol etmek için laboratuvarlarının yok olduğunu belirtti. Pazarları yılda bir kere kontrol ediyoruz. Gitmeden 10 gün önce haber veriyoruz. İstedğimiz zaman gidip kontrol edemiyoruz. Çünkü yasalar bu şekilde. Birçok insan hijyenli olmayan yiyeceklerden dolayı hastalanıyor.

DemirBank
банк для вашей жизни

Биз үчүн эң чоң сыйлык - бул кардарлардын ишеними

Хасан Акчакаджиоглу, Кыргызстандагы Demir Кыргыз Эл аралык Банктын Директорлор кеңешинин төрагасы, Түркиядагы "BankPozitif"дин аткаруучу Директору жана Төрагасы: Интернет заманбап адамдын жашоосунда маанилүү орунда турганы көңүлгө алуу менен Demir Банктын адистери жаңы банк продуктусун - интернет-банкке аркылуу дароо төлөө продуктусун иштеп чыкты жана колдонууга киргизишти.

Быйыл Demir Кыргыз Интернэшнл Банкка 16 жыл тооду. Demir Банк Кыргыз Республикасындагы биринчи эл аралык банк болуп, бул жылдардын аралыгында эч өзгөрүүсүз түрдө эл аралык стандарттарды сактап келет. Эл аралык банк болуу - бул абдан жогорку сый-урмат гана эмес, эң зор жоопкерчилик дагы: марканы кармап туруу, банк тейлөөсү үчүн үлгү жана эң маанилүүсү, кардарлар үчүн туруктуу шерик болуу.

16 жыл мурда Кыргызстан өлкөнүн экономикасына чет элдик капиталды тартып келиш үчүн жагымдуу чөйрө түзүү боюнча бир катар иш-чараларды иш жүзүнө ашырган кезде Demir Банктын ачылышы маанилүү окуя болгон, аткени ал уставдык капиталы 100 пайыз чет элдик инвестициядан турган биринчи банк эле.

Банктын акционерлери Кыргызстандын рыногуна 1997-жылы кирген кезде өлкөдөгү банк тейлөөсүн өнүктүрүш үчүн үлкөн потенциалды көрүшкөн. Ошондой эле бүгүнкү күндөгү Demir Банктын ишмердүүлүгүнүн натыйжалары аталган долбоор ийгиликтүү экенин күбөлөндүрүп турат. Бүтүн Demir Банк - сезилерлик жыйынтыктарга жетишкен заманбап каржы мекемеси болуп эсептелет.

Demir Банк Кыргыз Республикасындагы эң алдыңкы банктардын бири. Demir Банк кардарларына инновациялык банк технологияларын колдонуу менен банкоматтар түйүндөрүн, пос-терминалдарды кеңейтүүгө маанилүү инвестиция салуу, интернет-банкнинг тейлөөлөрүн жакшыртуу, жаңы филиалдар менен сактоочу кассаларды ачуу менен толук продукт спектри жана тейлөөлөрүн сунуштайт. Жаңы технологияларга инвестиция салуу маанилүү. 2011-жылы алар 1 миллион АКШ долларын, 2012-жылы 1.5 миллион АКШ долларын түздү. Demir Банк мындан ары да кардарларды тейлөө түйүндөрүн кеңейтүү жана жаңы продуктулар менен технологияларды киргизүүгө инвестиция салууну пландап жатат.

2013-жылы Жалал-Абад, Ош шаарларында филиалдарды жана Бишкекте 2 сактоочу касса ачылды. Жакында эле Бишкек борбор шаарында 5-чи сактам

кассасы ачылды. Азыркы учурда банк Ош, Кара-Суу, Каракол, Чолпон-Ата, Нарын жана Таласта филиалдар менен сактоочу кассаларды ачуунун үстүндө иштеп жатат. Жыл аягына чейин филиалдардын санын 15ке чейин, кызматкерлердин санын 500гө чейин көбөйтүү пландалууда.

Demir Банк - Накталай эмес төлөмдөрдү өнүктүрүү боюнча мамлекеттик программанын активдүү катышуучусу. Накталай эмес төлөмдөр системасын кеңейтүү жана пластикалык карттар менен тейлөө боюнча түйүндөрдүн инфраструктурасын өнүктүрүү максатында Demir Банк 75тен ашык банкоматты жана 100ден ашуун пос-терминалды орнотту. 2014-жылы банк инвестициялоосун улантат жана банкоматтардын санын 125ке, ал эми пос-терминалдарды 1100гө чейин көбөйтөт.

Кыргызстандагы "VISA INTERNATIONAL"дын биринчи принципаалдуу мүчөсү болуу менен республикада чыгарылган VISA эл аралык карттарынын санындагы Demir Банктын үлүшү 45 пайызды, жалпы орнотулган пос-терминалдардын саны боюнча үлүшү 34 пайызды ээлейт. Demir Банк алгачкы болуп банкоматтар түйүнүн түзгөн жана азыркы учурда банктын үлүшүнө республикадагы банкоматтар аркылуу жүргүзүлгөн операциялардын көлөмүнүн 37 пайыз үлүшү туура келет. 2012-жылы Demir Банк "MasterCard"тын принципаалдуу мүчөсү болуп калды. 2013-жылы банк "MasterCard" төлөм карттарын чыгарууну баштайт.

Demir Банк соода каржылоо продуктулары менен активдүү иштөө аркылуу ири эл аралык каржы институттары: 2000-жылдан тартып Европа Реконструкция жана Өнүгүү Банкы, 2010-жылдан тартып Эл аралык Каржы Корпорациясы тарабынан иштелип чыккан ар түрдүү Соода каржылоосун өнүктүрүү программаларынын катышуучусу болуп саналат. 2012-жыл декабрда Demir Банк Азия Өнүгүү Банкы менен келишимге кол коюп, дагы бир Соода каржылоосун өнүктүрүү программасынын катышуучусу болуп калды. Бул программага киргенден улам Азия Тынч океан аймагындагы, Түштүк-Чыгыш Азиянын

банктарын тастыктаган түйүн кеңейтилет, бул өз кезегинде бул аймактардагы соода келишимдерин ишке ашырыш үчүн кардарларга талашсыз артыкчылык бермекчи.

Жаңы банк продуктуларын иштеп чыгуу жана киргизүүдөн тышкары, банк тарабынан учурда иштеп жаткандарды жакшыртуунун үстүнөн дагы дайыма иштер аткарылып турат. Интернет-Банкнинг системасын иштеп чыгуунун маалында эң жогорку коопсуздукту камсыздаш үчүн 2012-жылы дагы бир коопсуздук чарасы - автоматтык түрдө ишке кирип жана колдонуучунун телефонуна смс-кабарлама аркылуу жөнөтүлө турган бир жолу парол киргизилди.

Ошондой эле интернет сатып алуулардын тобокелдигин азайтыш үчүн 2012-жылы жаңы "Виртуалдуу насыя картасы" деген продукт иштелип чыкты жана колдонууга киргизилди. Эми Demir Банк тарабынан чыгарылган насыя карттарын ээлери аларга ыңгайлуу болгон кайсы гана учурда болбосун өздөрү виртуалдуу насыя карттарын түзүп жана коопсуз интернет сатып алууларды жүргүзө алышат.

Интернет заманбап адамдын жашоосунда маанилүү орунда турганы көңүлгө алуу менен Demir Банктын адистери жаңы банк продуктусун - интернет-банкнинг аркылуу дароо төлөө продуктусун иштеп чыкты жана колдонууга киргизишти. Мындан улам банктын кардарлары 40 компаниянын тейлөөлөрүн (мобилдик байланыш, интернет, кабелдик теле көрсөтүү, коммуналдык төлөмдөр жана башкаларды) интернет-банкнингден он-лайн аркылуу төлөй алат.

Кардарлардын талабын канааттандыруу жана аларга жаңы банк продуктуларын сунуштоо максатында Demir Банк өзүнүн стратегиялык шериктеринин долбоорлоруна зор көңүл бөлөт. 2012-жылы «Кыргызтелеком» ачык акционердик коому менен биргеликте түз дебет кылуу тейлөөсү киргизилген, ал кардарлар телефон байланышы менен интернеттин эсебин банкка карызын банктын эсебинен жоюу боюнча бир жолку өтүнүч берүү аркылуу төлөөгө мүмкүндүк түзөт. Банк мындан ары да турак-жай коммуналдык чарбаларынын компанияларын түз дө-

Халит Джынгылыюглу, Demir Кыргыз Интернэшнл Банктын негизги акционер: 2012-жыл декабрда Demir Банк Азия Өнүгүү Банкы менен келишимге кол коюп, дагы бир Соода каржылоосун өнүктүрүү программасынын катышуучусу болуп калды.

бет кылуу тейлөөсүнө тартууну пландап жатат.

Өзүнүн ишмердүүлүгүн баштагандан тартып эле Demir Банк позициясын белгилүү эл аралык каржы басымаларынын сыйлыктары аркылуу далилдөө менен алдыңкы орундардын бирин ээлеп келет. 2012-жылы Demir Банк төрт эл аралык басымалар тарабынан белгиленген жана Global Finance ("Азиянын эң мыкты банкы - 2012"), The Asian Banker ("Кыргыз Республикасындагы эң мыкты чекене банк - 2011, 2012, 2013 жж.), The Banker ("Жылдын мыкты банкы - 2012, Кыргызстан") менен Euromoney ("Кыргызстандагы эң мыкты банк - 2012") сыйлыктарына арзыган. 2013-жылы Demir Банк эл аралык маанидеги жогорку сыйлыкка тагды. Белгилүү каржы басымасы болгон "The Asian Banker"дин жыл сайын жүргүзгөн изилдөөсүнүн жыйынтыгы менен Demir Банк "Кыргызстандагы эң мыкты чекене банк - 2013" деп аталды. Бул дагы бир жолу банктын Кыргызстандын каржы тармагындагы алдыңкы позициясын тастыктап турат.

Бул сыйлыктардын баары Demir Банк учун кадыр-баркы жана имиджи үчүн абдан зор мааниге ээ. Муну менен катар банк үчүн эң чоң сыйлык - бул кардарлардын ишеними жана таануусу. Биздин оубуз боюнча, эл аралык таануу - биринчи кезекте, биздин кардарлардын эмгеги. Кардарлардын ыраазы болушу жана алардын банкка караган ишеними Demir Банктын эң маанилүү приоритети бойдон кала берет. Ошону менен бирге келечекте банк өзүнүн кардарларына алардын талаптарын эң мыкты жолдору менен канааттандыра турган жогорку сапаттуу продуктулар менен тейлөөлөрдү сунуштоого ниеттенүүдө. Бүгүнкү күндө Demir Банк ишенимдүү деген абройго ээ жана бул биз үчүн эң маанилүүсү.

Биздин кардарлар менен шериктердин керектөөсү жана талаптарын карап, тейлөө көрсөтүү, жаңы продуктулар менен тейлегендигибиз үчүн таанылуу-мына ушулар биздин банктын ишкер түзүмүнүн негизи!

Даярдаган: Коом менен байланыш болуму, Demir Банк

Demir Банк - Сиздин ыңгайлуу жашооңуз үчүн банк!